

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadási felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Szilassy Zoltán az OMGE. szerkesztő-utkája.
Társzerkesztő: Buday Barna az OMGE. utkája.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Őszi luxuslövásár.

Az idei őszi luxuslövásár szeptember hó 30., október hó 1. és 2-ik napjain tartatik meg az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” védnöksége alatt a „Tattersall” istállóiban.

A luxuslövásár díjazással lesz egybekötve. Négyes fogatok részére 2, kettős és jucker-fogatok, valamint háts lovak részére egyenként három 6-600 koronás díj, vagyis összesen 11 díj 2400 korona összegben tüzetik ki.

A bejelentési határidőt szeptember hó 15-ig hosszabbította meg a rendezőség.

A vásár tervezete a „Tattersall” titkárságánál Budapest, Külső-Kerepesi-ut kapható.

Kereskedelem és játék.

(A gyapjувásár mibenlétéről és következményeiről.)

Azon válságos helyzet, melybe rövid egynehány hó alatt a gyapjukereskedelem és a gyapjuval foglalkozó textilipar vállalatok európaszerte sodortattak, ugy általános közgazdasági, valamint mezőgazdasági szempontból eléggé fontosnak mutatkozik, hogy e helyen is foglalkozunk vele. Gazdáinknak tulajdonképpeni része még élénken emlékezik tavalyi, sőt részben idei gyapjutermekek évek óta el nem ért előnyös értékesítésére s így most érthető csodálkozással tudják meg azon gazdátársaitól, kik idei termésüket előre le nem kötötték, vagy részben már a jövő évi termés értékesítésével szerződöttes utján foglalkoznak, hogy a tavalyi s különösen az ősszel

fizetett áraknak alig $\frac{2}{3}$ -át érhetik el a kész gyapjuért, szerződésüköt végett pedig a megszokott kereskedő szoba sem áll velük. Hiba volna, ha a vevők ezen magatartását csupa manővernek tekintenők, mert ezen helyzet nem a mi szűkebb körünkől indult ki, hanem a világpiacra lejátszódó eseményeknek kifelésége.

A tavaly oly rohamosan beállt áremelkedés indító okai ismertek. Statisztikai adatok bizonyították, hogy a gyapju-termelés nem csak lépést tartani nem tudott a fogyasztás növekvő igényeivel, hanem a merinó gyapjutermeles ugy Ausztráliában, valamint Dél-Amerikában is határozottan apadt; ugy hogy a meglevő merinógyapju-mennyiség az ujabban felsorolt s ezen merinó minőségeket erősen favorizáló divatirányzat igényeinek meg nem felelhet. Hozzájárult még a közgazdasági jólét és a nép vételerejének általános fellendülése különösen Angliában, Németországban, valamint az Egyesült-Államokban, miből általános azt következtették, hogy a legközelebbi időben merinófajta gyapjakban bizonyos hiány fog beállni.

Ennek folytán az elmúlt ősszel különösen a fészült gyapjut előállító gyárak, valamint számos spekuláns szokatlan hévvel folytatták a bevásárlást ugy a londoni piacon, valamint főként a tengeren túli bevásárlási helyeken és a rendkívüli fokozott versenynyel oly áremelkedést idéztek elő, mely a merinó fajtabeli gyapjak árát majdnem egészen azon magaslatra emelte, mint amely legmagasabb ár merinó gyapjuért valaha csak eléretett.

Hogy ezen áralapról kézzelfogható fogalmunk legyen, megemlítjük, hogy amennyiben ezen áralap valaha teljesen érvényesült volna

a magyar termékénél, ugy pl. elsőrendű békésmegyei finom fészült gyapju jó háti mosásban kb. 450 koronát ért volna 100 kg.-kint, vagy 125 frtot bécsi mázsánkint. Tényleg fizettek minálunk is a mult télen hasonló minőségű borsodmegyei tételekért egész 105 frtig bécsi mázsánkint oly gyapjuért, mely most az áresés után és a külföldi paritáson számítva kb. 240 koronát ér, vagyis 67-68 frtot bécsi mázsánkint. Ezen rohamos nagymérvű áresés oka nem annyira a fentemlített statisztikai kimutatások és az azokból kifolyó következtetések téves voltában található, mint inkább a tőzsdei játék tulkapásaiban ugy az áremelkedés, valamint és különösen az áresés idejében.

Statisztikailag ki van mutatva, hogy az antwerpeni fészült gyapjutőzsdén egyellenegy napon nagyobb mennyiségű fészült gyapju adott és vétetett, mint amennyit a világ összes fészült gyapjut előállító gyárai képesek lennének egy éven belül előállítani! Már ebből is eléggé tisztán kiviláglik, hogy főként ezen túlzott játék készítette elő a rendkívüli heves áresökkenést.

Mindezek után mi sem természetesebb, mint hogy mindazok, kik nagyobb mennyiségű gyapjukészletekkel látták el magukat a legmagasabb árak idejében, vagy pedig a tőzsdei spekulációban a kellettnél erősebben részt vettek, most óriási veszteséget szenvednek, melynek összege a különböző nagy külföldi gyapju-piaczokon együttesen több, mint száz millió frankra rughat.

Szerencse azonban az, hogy kevés kivétellel a posztó gyári ipar ezen veszteségekkel alig sújtatik és hogy többnyire csak a vad kereskedői spekuláció, nevezetesen a

ŐSZI VETOMAGSZÜKSÉGLETÜNK BESZERZÉSE VÉGETT

forduljunk a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉHEZ Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

francia kereskedelmi tőke érintetik a krízis által. Két fészült gyapjút előállító gyár azonban és pedig a lipcei Wollkammerei, valamint a vöslai Kammgarnspinnerei, melyek vezetői még a spekuláló gyapjukereskedőkön is túljárni igyekeztek, oly mennyiségű gyapjút vásároltak össze a tengerentúli piacokon a felhajtott árakon, hogy ezeknek még a mostaninál kisebb áresés is már lényeges veszteségeket okozott volna.

Ámde: Quid nunc — kérdi a magyar gazda? A gyapjuárakkal mi lesz, minők a kilátások a jövőre?

Az eddigi bukások mindenesetre tisztító tűznek tekinthetők. Megtanulták a haussisták és a baissisták egyaránt, hogy büntetlenül millió meg millió kilogramm gyapjút papíron venni és eladni nem lehet.

Egyhamar azonban a viszonyok lényeges javulása nem várható. Nagy fontossággal bír ugyanis az általános politikai és közgazdasági viszonyok alakulása, mely az elmúlt tél óta különösen azon országokban, ahol ezelőtt oly nagy fellendülés mutatkozott, rosszra fordult.

A délafrikai háború valamint a kínai komplikációk a posztóipar egyes nagy fogyasztó piacait kizárták a forgalomból, mely ennek folytán meg is akad. A készáru, magas előállítási árai mellett, az egyes termelőországokban sem kelt el oly könnyen, mint amikor olcsóbb gyapjuárak olcsóbb készáru előállítását is lehetővé tették s ennek folytán a rendeseknél nagyobb készletek halmozódtak fel a gyári raktárakban. Így tehát a posztóüzletben kedvezőbb fordulatot kell bevárnunk, míg a gyapjuárak újabb emelkedésére számíthatunk, amely fordulat egyrészt a termés sikerétől, másrészt és főképpen az általános politikai és közgazdasági viszonyok javulásától függ.

Egyet azonban ma is mint megnyugtató és legalább a jövőre biztató momentumot állíthatunk, hogy t. i. a tengerentúli országok gyapjutermeleése csakugyan nem szolgáltat okot nyugtalanosságra, amennyiben onnan mindenesetre még egyhány éven át kisebb mennyiségek kerülhetnek Európába, mint a mily tömegeket a 90-es évek közepéig importáltak.

A gyapjutermeleés tehát ismét válságos idők elé néz. Természetes volt-e a gyapjuárak megszilárdulása? Igen. De a mutatózó javulást a spekuláció túlságosan kizsákmányolni akarta s egyszeri krachal vetett véget a magasra felhajtott árak pünkösdi királyságának. Minden bukás pánikkal jár. A helyzet tisztaltával valószínűleg javulás áll be. A jövő kilátásai azonban nem rózsásak és gondokat adnak. Erdemes-e még vesződni a gyapjutermeleéssel? Aligha, de muszáj. Az állattenyésztő keresi a gyapjutermeleésre alapított juhtartás helyettesítésének módjait. Ez olyan állattenyésztési probléma, amelyről komolyan tanakodnunk kell. A nemzetgazda előtt azonban tisztán áll a helyzet, hogy a magyar gyapjutermeleést, amelyben a legérzékenyebb nemzeti tőkék egyike fekszik, a lehetőség szerint védelmezni szükséges. Ez a hatályos védelem pedig a szőnyegen fekvő vámpolitika lesz.

Szoros egybefüggésben van a magyar gyapjutermeleésre nehezülő válságos helyzettel egy újabb katonai reformterv, a melylyel a kereskedelmi körök már nagyon is komolyan

számolnak; ezért mi sem tartjuk feleslegesnek, hogy ellene eleve is tiltakozzunk.

Mult hó elején ugyanis az a hír kelt szárnyra, hogy a cs. és kir. közös hadsereg részére szállítandó posztószükségletre nézve olyatén új normalminták készítettnek, a melyek a jövőben leendő felgyártásra lényegesen jobb minőségű gyapjuanyag beszerzését tennék szükségessé, mint a minőt idáig évtizedek óta Magyarországon a hadsereg részére szállítók vásárolnak.

A czélbavett intézkedés oly jelentőségű lenne, mint a magyar gyapjutermeleés legnagyobb — mintegy 70 százalékat tevő részének — egyszerű kirekesztése azon fogyasztásból, a melynek idáig — évtizedek óta — termékünk teljesen megfelelt.

A magyar gyapjutermeleés már évtizedek óta természetesen azon minőségek produkálására irányul, melyek a lehető legközelebb eső keresletnek felelnek meg. Ha tehát a híresztelt rendszabályozás tényre válnék, úgy ez gyapjutermeleő gazdáinkat ismét érzékenyen sújtaná. És ugyan szükség van-e erre?

A legjobb katonaposztót a német hadsereg részére szállítják. Németországban pedig a gyapjutermeleés kismérvű lévén, a hadsereg posztószállítói abban nincsenek korlátozva, hogy a szükségletet európaszerte bárhol vásárolhatják és így tényleg évenként a német gyárosok hol nagyobb, hol kisebb mennyiségben jobb középminőségű Hajdu-, Békés-, Bihar-, Szatmár-, Szilágy-, Bereg-, Ugocsa-, Szabolcs-, Zemplémegegyéből származó minőségeket vásárolnak nálunk, a mikből azután a kiválóan megfelelő német katonaposztó gyártatik.

Ezen tényállással szemben szinte megmagyarázhatatlan, hogy miért válnék egyszerűre használhatanná a magyar középminőségű gyapjutermeleés, a cs. és kir. hadsereg posztószükséglete gyártására és hogy miért lenne e czélra oly minőségű termék beszerzendő, mely már csak középpünom lágy posztó előállítására szokott használni?

A közös hadsereg intézőségének impultált tervhez elfogadható magyarázatot találunk azonban. Oda konkludálhat az, hogy a katonaposztógyárosok a jelenben nyomott tengerentúli gyapjuk árfojlamát kiaknázni és szükségletüket ezekben fedezni akarják. Megvásárolnak ugyan az országban is néhány a legjobb mintáknak megfelelő tételt, hogy így a kereskedelmi és iparkamra a posztószállítás kedvező ár megállapításához megkívánható magas gyapjuárfojlamot jegyzékével szolgáljon a hadseregintézőségnek és hogy ők a magas posztó-árszámitást így elérve, szükségletük nagyobb részét potom árakon már az elkracholt külföldi piacokon fedezhessék, megfelelő finomságu, azonban a magyar termék erősségét, tartósságát megsem közelítő gyapjukban.

Ilyen czélzatokat leplező reformok ellen a magyar gyapjutermeleés érdekében tiltakoznunk kell!

A cs. és kir. hadsereg vezetésével meg kell értetni, hogy a hadsereg posztószükségletének a magyar gyapjutermeleés mennyiségére és minőségére nézve is kiválóan megfelel, minélfogva tengerentúli gyapjunak katonaposztó gyártásra való behozatala nemzetgazdasági érdekünk ellen irányuló merénylet lenne.

Itt az ideje, hogy a katonaposztó szállítók gyapjuszükségletüket fedezzék, így hát a legközelebbi gyapjuankezión el fog válni, hogy a hadseregszállítónak kell-e magyar termék, vagy a külföldi gyapjura kívánnak-e támaszkodni?

Ha a hadsereg csakugyan kirekesztendő fogyasztásból a magyar gyapjutermeleés oroszlan-részét, ez ellen, mint a magyar gyapjutermeleésre mért utolsó érvágás ellen kellene védekezni.

Alig feltételezhető különben, hogy a kormány nyugodtan nézné el majd, hogy a militarizmus karja betetőzve a gyapjukrachot, gyapjutermeleésünket mesterségesen tegye tönkre.

Mezőgazdasági közigazgatásunk.

II.

Mezőgazdalkodásunk ügyében károsan ható viszonylat az országnak csak nem minden részében fordul elő, de az kivétel nélkül a községi előjáróságok szakértelem hiányából eredő okszerűtlen takarékoságának s kellőleg nem ellenőrzött voltának a következménye. Kétségbe nem vontató, hogy a községi előjáróságok működésében sok baj gyökeredzik, melyek mezőgazdalkodásunk fáját erős fejlődésnek indulni nem engedik, ezen végrehajtó közegeken kívül van azonban baj a hatóságok fokozataiban is; vegyük bírálata alá azokat is és kezdjük a *főszolgabírói* ügyeknél, mint a mezőgazdasági ügyek elsőkü hatóságánál.

A főszolgabírónak számtalan esetben kell bíraskodnia mezőgazdasági ügyekben s kénytelen ezt tenni a mezőgazdasági ismeretek teljes hiányával is, módjában áll ugyan a járási mezőgazdasági bizottságok szakvéleményét kikérni, de sajnos, csak kevés főszolgabíró van, akinek oly munkás és tehető mezőgazdasági bizottsága volna, amelyre minden körülmények között számíthat. Hogy ezt megért-hessük, figyelembe kell venni, hogy kik szoktak az ily járási mezőgazdasági bizottságnak tagjai lenni. Ez irányu megfigyelésben úgy tapasztaltam, hogy a nagybirtokosok, középbirtokosok és országos képviselők, nagybérlők és az intelligensabb gazdatisztek; masok nem is lehetnek. A nagybirtokosok és országos képviselők inkább tiszteletbeli, mint munkástagoknak tekinthetők, mert ritkán vannak járásukban; az ily bizottsági tag-ággal megtisztított bérilők nem igen vesznek részt a munkában, mert üzleti szellemükből kilólyólag úgy érzik, hogy arra nincsen érkezők; vannak ugyan kivételek, de jobbadán munkástagokként csak a középbirtokosok és gazdatisztek szerepelnek. A mely vidéken sok ember van a két utóbbit rendből, ottan nincsen a járási mezőgazdasági működése ellen kifogás, de ahol számuk csak korlátozott, ott bizony nem könnyű őket határozatképes számban összehozni, mert ezen uraknak az ilyen tiszteletbeli közügyi szolgálathoz túlságos bőven kijut s hogy mi mindenre kell egy vidéki kabátos gazdának időt találnia, azt egy hozzám igen közel álló egyén példájából tudtam meg, aki egy időben tagja volt, a megyei és járási mezőgazdasági bizottságnak, a gazdasági egyesület választmányának, a loavató, lötenyészési és apaállatszemeleő bizottságnak, a törvényhatósági s községi utakon fedényagokat átvevő bizottságnak, az adókievítő bizottságnak, e mellett megbízott iskolalátogató, gazdasági tudósító és talán még egyéb is volt. Az ennyire igénybe vett gazdától azután nehéz megkivánni, hogy minden gyűlésen részt is vegyen. Ez az oka, hogy bárha van is a járási mezőgazdasági bizottság, de annak segélyt-tanácsát a főszolgabíró nem igen veheti igénybe, nem is kelthet tehát meg-ütöközést, hogy sok mezőgazdasági ügy nem nyer szakszerű elintéztést, ellenben a felebbezésekkel sok munkát és költséget okoz.

Nem hagyhatom el a főszolgabírói ügyekben való működésének vezetését a nélkül, hogy ki re emeljem, hogy lehetlenségnek tartom, miszerint a főszolgabírónak gazdailag nem iskolázott szeme és figyelme észrevételesen vele minden, az előjáróság részéről elkövetett mulasztást, a minél következtében azután még a legjobb szándék mellett is kénytelen beérni azon felelettel, melyet a községi előjáróságok részéről szöveg irásbelileg kap, ennél is inkább, mert nem nyer időt ellenőrző és feljebbvalói teendőinek minden irányban megfelelő teljesítésére.

Kedvezőbb színben tűnik fel a másodfoku hatóságként szereplő *alispánok*nak a helyzete, amennyiben nekik inkább van módjuk a vármegyei mezőgazdasági bizottságok és gazdasági egyesületek szakvéleményét kinyerniök. A

gazdasági
sajnos
egy me
ság tag
pezteik
foku h
lelő el
panasz
azon al
ben, mi
latilag é

Ec
sági ügy
a kormá
anyag
kellőleg
tenyészt
faiskola
népnek
áldozat
annak
várható
államosít
tatni a
titka. Biz
ség lesz
egyének
Több fő
azok kiv
hiányt p
lat és elm
rens és m
közeg al
ugyis na
hogy nag
kellend
látszók t
kisebb já
egy gazd
alkalmaz
kerülne,
nagyon i
Hogy az
ügyelőség
zenek-e,
főszolgab
közömbö
károsan
Ezen járá
előjáróság
állatteny
hetnék a
mert vel
bőzöb
szolgah
iskolák é
előnyeit
is tanít

Egy
amelyen
került sz
a felügy
Bzonyára
a járási
pedig a
üdvösnek
intézmény
melési ág
szép fejlőd
ujabb
kormány
felügyelő
ban dol
mo:ainak
a járási g
gazdasági
sabb eszk

Hisz
egy eszm
fogja vo
több gya
hozzászó
mat, kie
vagy a
sére létes
sadalmi

gazdasági egyesület nagyon sok vármegyében sajnos még ma is csak névleg van meg, nem egy megyében pedig a mezőgazdasági bizottság tagjai is csak nominális gazdák által képeztek, még is az alispánságnak, mint másodfokú hatóságnak mindig könnyebb a megfelelő elbírálás, miért is e részt kevesebb a panasz. Daczára ennek csak előny volna, ha azon aljegyző helyén, ki mezőgazdasági ügyekben, mint szakreferens működik, egy gyakorlatilag és elméletileg képzett gazda ülne.

Esetelt viszonyok mellett mezőgazdasági ügyünk fejlődése rohamos nem lehet, sőt a kormány nyújtotta ma már igen tekintélyes anyagi segély is részben nem érvényesülhet kellőleg, részben kárba veszt, pedig az állattenyésztési ágak támogatása, a növénytermelés, faiskola és fásítás, gyümölcsstermelésre és a népnek oktatása szempontjából hozott anyagi áldozat ma már elég magas ahhoz, hogy annak révén nagyobb eredmények volnának várhatók. Lehetséges, hogy a közigazgatás államossítása sok irányban meg fogja változtatni a helyzetet, ez azonban még a jövő titka. Bizonyos azonban, hogy akkor is szükség lesz a mezőgazdasági szakismerettel bíró egyéneknek bevonására az adminisztrációba. Több főszozolgabíróval értekeztem e tárgyban, azok kivétel nélkül oda nyilatkoztak, hogy nagy hiányt pótolna, ha a járásoknak volna gyakorlat és elméletileg képzett gazdájuk, mint szakreferens és mint a mezőgazdasági ügyekben ellenőrző közeg alkalmazva. A főszozlabírói hivatalokban ugyanis nagyon felszaporodott a munka úgy, hogy nagyon sok járásban segédzemélyzetről kell gondoskodni, nagyon czélszerűnek látszó tehát nagyobb járásokban egy külön, kisebb járásokban pedig (kettő vagy háromban), egy gazdának az alkalmazása. Ily gazdák alkalmazása persze tetemes pénzáldozatba kerülne, az azonban közigazgatás tekintetében nagyon is bőven kamatozó kiadást képezne. Hogy az ilyen járási gazdák a kerületi felügyelőségek alá rendelve állami közveget képezzenek-e, avagy egészen a közigazgatásba a főszozlabírák mellé osztassanak-e be, az közömbös, tény azonban, hogy egy — ma károsan nyilvánuló — bézapot töltenének be. Ezen járási gazdák feladata volna a községi előjárásoknak működését mezőgazdasági és állattenyésztési ügyekben ellenőrizni; ők képezhetnék a kisgazdák tulajdonképeni oktatóit, mert velük folyvást érintkezve a legkülönbözőbb alkalmakkor, gyakorlati utmutatással szolgálhatnának; ők ügyelhetnének fel a faiskolák és fásításokra, a gyümölcsfanevelés előnyeit ismertethetnék a néppel s arra meg is taníthatnák azt és a többi.

Egy vármegyei közgyűlés alkalmával, amelyen a gazd. tanácsosi állás szervezése került szóba N. N. szónívó országos képviselő a felügyelők legiója ellen tett észrevételt. Bizonyára sok embernek nem volna innyére a járási gazdai intézmény létesítése sem, pedig a különféle felügyelők működése nagyon üdvösnek bizonyult; nagy részben ezen intézménynek köszönhető a különféle őstermelési ágaknak jó irányba terelése és máris szép fejlődése, úgy a szőlő-, gyümölcsstermelés, ujabban pedig az állattenyésztésnél, ami a kormány bölcs előrelátásának köszönhető. A felügyelők érdeme, hogy a nekik kijelölt irányban dolgozva, a nemzet fáradhatalan napszámóainak bizonyultak. A felügyelői intézmény a járási gazdák intézményével erősítve, mezőgazdasági ügyünk fejlesztésének még hatásosabb eszközévé válnék.

Hiszem, hogy soraim, melyekkel csak egy eszmét kívántam megpendíteni, maga után fogja vonni a gazdasági egyesületeknek és több gyakorlati gazdának is a bírálatát és hozzászólását. Mielőtt azonban zárom soraimat, kiemelni kívánom, hogy a közigazgatás vagy a felügyelői intézmény tökéletesítésére létesítendő járási gazdai szervezet a társadalmi működésnek nem volna hátrányára,

sőt ellenkezőleg, amennyiben a népet közelebb vonná a gazdasági egyesületek és szövetkezetekhez.

Pókay Dezső.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

Az erdélyi és a nyugati szarvasmarháról.

Magyar ember vagyok minden izemben, de azért nem állítom azt, hogy minden, ami a mienk, az oly tökéletesen jó, hogy javítást már nem is igényel és ép ezért örömmel üdvözlöm, azon kezdeményezőket, elsősorban pedig a földmívelési kormányt, ha az gazdaságunk valamely ágában, akár import által is a földbirtokos osztály gyarapodására irányuló intézkedéseket tesz.

Egy ilyen kezdeményezés volt a nyugati marha meghonosítása hazánkban. Valóságos láz vonult végig az ország gazdaközönségén s alig akadt gazda, ki ne sietett volna szarvasmarháját, keresztezés, vagy kicserélés által eltartítani, úgy annyira, hogy a magyar fajta marhát már majdnem a kipusztulás veszélye fenyegette. Magam is hódoltam e divatos mozgalomnak, fájdalom nem a kívánt eredményvel.

A láz alább szállott, egy pár évvel ezelőtt már elégedetlen nyilatkozatokat is lehetett hallani a nyugati fajtákról, míg ma már egy igen tekintélyes számú gazdaközönség a nyugati fajta, egyenesen elítéli s nincs az a rossz tulajdonság, mit arra rá ne mondjanak.

Én azt hiszem, hogy ép oly korai volt a rajongás, e fajta iránt, mint a minő alaptalan a hajszá ellenük. A dolog egyszerű magyarázata nézetem szerint abban áll, hogy igen is vannak vidékek és gazdasági viszonyok, hol a tarka marha kitűnően jó, vannak megint olyanok, hol az egyenesen rossz.

Távol van tehát tőlem, hogy én a kezdeményezőket a nyugati marha behozataláért vádoljam, sőt hiszem és tudom azt, hogy az igen komoly szakemberek alapos és érejt megfontolása alapján történt. Azért is tűzbe merem tenni a kezemet, hogy a kezdeményezőket, csakis a legpuritánabb jó indulat vezette. Ha azonban fáradságuk nem szült minden vidéken kellő eredményt, annak oka abban rejlik, hogy nincs a földön teoria, melyet néha a gyakorlati tapasztalat halomra ne döntene.

A nyugati marha általánosságban nem vált be az erdélyi részekben. Szász atyáinkfai forszírozzák még a tenyésztést, de csakis azért, mert a tarka marhákat nálunk német fajtáknak nevezik. A szász, ki általában rossz gazda s ki minden állatját rosszul tartja, e fajtaikat csupa német patriotizmusból tenyészt s ennek daczára már nem egy nagyobb szász gazdát ismerek, ki felhagyott e tenyésztéssel, mert kára volt benne.

Engem ugyan egészen hidegen hagy, hogy szász atyáinkfai helyes irányban tenyésztene-e, vagy sem, de nem hagy hidegen az, hogy a szászokhoz közel fekvő magyar és román községekben, ma már egy egész sereg haszontalan, elkorcsosult tarka marhát lehet látni, hol eddig czimeres ökröket adtak el jó pénzért.

A keresztezés a magyar és nyugati fajta között néha első generációban igen sikeresnek mutatkozik, de a második és harmadik generációban, a reakció óriási.

Figyelemmel kísértem több ilyen keresztezést, de még elvéve se láttam soha a második generációban csak egy valamire való állatot sem. Mi következik ebből?

Az, hogy a köztenyésztésben e két fajta közötti keresztezés nemcsak nem üdvös, de egyenesen veszélyes. Am tenyészzen magán

ember, ha jónak látja tiszta fajtát, vagy ha tetszik keresztezett véru állatot is, de a népről tiltassék el az okvetlenül.

Minden keresztezés nagy rizikóval jár, a népet egy ily rizikónak kitenni nem szabad, annál kevésbbé szabad megengedni akkor, ha már bebizonyított tény, hogy a kísérletek balul ütöttek ki.

Aki e keresztezés rossz sikerének eklatáns példáját akarja látni, az menjen el Hunyadvármegyébe. Én véletlenül szemtanuja voltam egy apaállat szemlének s mondhatom, hogy fogalmam se volt oly nyomorult állatokról, mint a milyeneket ott láttam.

Van azonban egy eklatánsabb, de egyáltalán szomorubb példa is, mi a keresztezés ellen szól. Mielőtt a nyugati fajta nálunk meghonosult évenként sok ezer ökröt vettek ki jó árban Magyarországra, mint igavonó marhát; ma már nem egyszer hallottam e bevöktől a panaszt, hogy oly vásárokon, hol eddig 50-60 ökröt könnyen vettek, most alig kapnak 10 ct. Ezt a feltűnő apadást csakis a tarka marha terjedése okozta. Ezeket az ökröket eddig nálunk a paraszt nevelte s az apadás is az ő számlájára megy; ezért a veszteséget azonban a nyugati fajtaiban kárpótlást nem talál, főként azért, mert a tejet értékesíteni nem tudja, pedig a nyugati fajtaknak ez a fő előnye.

A birtokosnál az erdélyi marha nem apadt, sőt szaporodott s kiváltképen emelkedett minőségben. Vannak községek, melyek keményen tartják magukat a keresztezés ellen, de számban apadtak.

Kész örömmel ismerem el, hogy a földmívelési kormány részéről úgy a községek, mint a birtokosok igen hathatós támogatásban részesülnek s ép ezért az erdélyi marha sorsa nincs is veszélyeztetve, ennek főbizonyítéka az, hogy nemcsak a magyarországi uradalmak, de már a külföld is kezd innen tenyészanyagot vásárolni s ez egy határozott vívmány.

A baj csak abban rejlik, hogy az intéző körök nem vetnek kellő gátat Erdélyben a keresztezett marha terjedésének.

Az Erdélyben létező másik tiszta fajta a havasi vagy mokány marha. E fajta létezését már komoly veszély fenyegeti s ide gyors és hathatós intézkedés kell.

A mokány fajta egy végtelen ellentálló kevés takarmányt igénylő, bőven és jól tejező szarvasmarha.

Havasalji községeinkben — mintegy 500-ban — lesz ez a fajta Erdélyben tenyésztve. Miután azonban e fajta érdekében eddig épen semmi sem történt, annyira degenerálódni kezd, hogy majdnem kipusztuló félben levőnek tekinthető.

Szent meggyőződése, hogy e fajtaból kellő gondozással első rendű tejelő állatokat lehetne nevelni, már pedig egy ilyen állat hazánkban még bőven e férne.

Előnyei a nyugati felett, hogy végtelen ellenálló és egészséges, hogy bámulatos kecske és gyöngye takarmánnyal jól prosperál és végre, hogy 22-24 liter tejből egy kiló vaj készíthető, tehát a tej minősége kitűnő.

Hátránya az, hogy egyáltalában nem jó marha, noha azt hiszem, hogy okszerű kecskével mai minimális súlyát tetemesen lehetne emelni, de a nyugatit azért természetesen soha se közelítené meg súlyban.

De mindannak daczára az előnyei olyanok, hogy mint tejelő marha, feltétlen megérdemli a kísérletet.

A magas kormány tudomásom szerint tett is már némi intézkedést ez irányban, a mennyiben szerződött egy pár havasalji birtokossal ilyen fajtaú bikák nevelése tárgyában. Ez mindenesetre egy igen üdvös és jó intézkedés, mely még is fogja hozni gyümölcsét, mert a havasi mokány marha ennek folytán bizonyára javulni fog; de nincs intézkedés tevétejelesi képességének kifejlesztése érdekében, már pedig én ezt tartom a nevezetesebb kérdésnek.

E két kérdést karöltve és csekély áldozattal meglehetne oldani.

Ötszáz havasi községnek évenként legalább 200 bikára volna szüksége ezért erdélyi birtokosokkal szerződés alapján oly mokány tenyészeteket kellene állítani, melyek e kívánt bika mennyiséget előállíthatják. Természetes, hogy e bika mennyiség előállításánál legalább ugyanannyi üsző is fel lesz nevelve s ezeknek felnevelése által elő lenne állítva az a tejelő anyag, mely nézetem szerint a kívánalomnak nagyon is megfelel.

Ha a tejelő anyag tényleg beválik, azt könnyű szaporítani, ha — a mit nem hiszek, — a kísérlet nem sikerülne, úgy se károsodna senki, mert a tenyésztők, már a bika neveléssel is kitudnak jönni. E tenyészetet nem merném például az alföldön soha megkísérteni, mert a havas és alföld között oly nagy a klíma és takarmány viszony közötti különbség, hogy annak sikere legalább is kétes volna, de ez nem is szükséges, mert, ha e fajta tejelésre beválik, tenyésztője 160—180 koronáért biztosan eladhatja a kész fejős tehenet, holott alig hiszem, hogy a tejtermelő gazda tehenet neveljen valaha, ha ily áron kész tejelő állatot kap.

A most felállítás alatt levő mokány gulyák az említett hava-aji birtokosoknál, mint egy pepineriát képeznek, melyekből az erdélyben felállítandó tenyésztetek vérfriességet nyernének. Egy ily pepineria felállítására kiválóan alkalmas lenne a fogarasi ménesbirtok is.

Erdélynek alkalmas pontjain mintegy 500 ilyen tehénből álló gulyákat volna legcélszerűbb most felállítani, mire nézve semmi más feltétel nem szükséges, mint az, hogy a földmivelési miniszter ó nagyméltósága biztosítsa e tenyésztőket, hogy fölök a bikákat egy meghatározott egységárban megveszi, már pedig a bikákra feltétlenül szükség van, ezt igen jól is tudják az intéző körök. A tehenek beszerzésével járó rizikót ez esetben szívesen magukra vállalják a tenyésztők.

Egészen bátran megmerem tenni az ajánlatot, arra nézve, hogy az esetben, ha a kormány kívánja, a legrövidebb idő alatt össze hozok egészen megbízható tenyésztőket, kik a fentirt 500 mokány tehenet készek beszerezni s azok után tenyészteni.

Csalhatatlan épen nem vagyok s így tévedhetek ez esetben is, mint számtalan más alkalommal, de azért azt hiszem, hogy feltevésem ez ügyben nem alaptalan s így méltán kérhetem a magas földmivelési kormányt, kegyeskedne az ügyet fontolóra venni; teszem ezt annál is inkább, mert tudom, hogy a földmivelési miniszter ó nagyméltósága a földmivelőket ügyét tényleg szíven viseli.

Végre még csak azt vagyok bátor megjegyyezni, hogy bármily előnyösen hangzik is egyes állattenyésztési felügyelő urak jelentése a nyugati fajta marháról, én ezen jelentésekkel szemben, egész határozottan fentartom állítástomat, hogy a nyugati marha Erdélyben s főként köztenyésztésre egyenesen nem való.

Szentkereszt Pál báró.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

A répafej felhasználása és el-tartása.

☞ Török Géza ur a „Köztelek” 39-ik számában megjelent „Megjegyzések a cukorrépa jövedelmező természetéről” című cikkem azon részéhez, amely a répafej és levél el-tartásáról szolt, szíves volt hozzászólni; míg egyrészt köszönettel tartozom ezen eddig el-ot-

tem ismeretlen eljárás ismertetéséért, másrészt ezen alkalom arra késztem, hogy ezen dologból kifolyólag egy oly körülményre hívjam fel a figyelmet, a mely nemcsak figyelmet érdemlő s talán nem egy gazdaságban használt is, de mely egyszersmind előbbi cikkem fentebb jelzett részét is megerősíti s ezenkívül Váradi ur cikkének egyes részeihez hozzászólanom enged.

Általánosan tudva van hogy az állatállományt ezen időben — augusztus hó közepétől egész a répaszedés megkezdéséig — legnehezebb takarmányozni, mivel az állat a száraz takarmányt még nem szívesen eszi, a csalamádé pedig annyira elvénült, hogy haszonnal nem értékesül és saroglyaszámra kell kihordatni az iziket a jászolból a trágyatelepre. A csalamádébetetés helyénvaló mindaddig míg fiatal, azaz míg az etetésnél jól értékesül, de midőn a takarmány nagy része előzetes felhasználás nélkül hordatik oda, a hova csak másodsorban kellene jutnia, az határozottan kár, eltekintve attól, hogy az így kihordott szárrész között nem egy-két oly annyira keresztet levél vagy fiatal hajtás van.

Ezen hibája a csalamádénak a praxist különböző eljárásokra készítette. — Mi a kérdést úgy oldjuk meg, hogy azon időben, midőn a csalamádé elvénülni látszik, egyszerre leváratjuk, csakis néhány hétre való későbbi vetést hagyunk meg. A levágott csalamádét úgy a mint van — minden fonnasztás nélkül s nem tekintve a harmatra sem — azonnal gödörbe hordatjuk.

Ezen eljárás által elkerüljük a takarmány elvénüléséből eredő veszteséget, az amugy is ugarba vetett csalamádéfeld-inket idejében megszáthatjuk s nem vagyunk kitéve annak, hogy csalamádéink — habár fokozatosan vetődnek is — előre haladott állapot a gyors vagy még fokozottabb etetést is megkivánják.

Az így elvermelt csalamádé 2—3 hét múlva az elvermelés után már etethető és ha jól számítunk a répafej etetésig elég is. A veremfelbontáskor a csalamádé barnás, eleinte legkevésbé sem savanykás, szára megpuhult, az állat ugotgatva teljesen megessi: jósa mellett leginkább szót a behordáskor a megrohadástól felő béresnek azon jelentése:

„Finom a csalamádé, még a szárát is megessi a marha”, s az ember ha etetésekor jár az istállóban nem egyszer hallhatja még a szótlanabb bérestől is: „olyan mint a saláta”, kelle ennél finomabb az ő fogalmai szerint?

Most még néhány szót kell Váradi ur cikkéhez megjegyezni. Váradi ur ugyanis azt mondja, hogy a kupacokról lehányt répafej széjjeltéreggetetik és ha a szükség úgy kívánja még meg is kell forgattatni azt gyermekkel, hogy jobban száradjon. Én az előbbi cikkemet azért irtam, mert jövedelmezőségről beszéltünk, már pedig nemcsak a teregetés, hanem még az esetleges forgatás is költségbe kerül, ha mindjárt a legolcsóbb napszámot vesszük is. Ezenkívül 8—10 napi kedvező idő kell, ami a répaszedés idejében nagyon is ideális dolog, különösen akkor, ha repáink kiszáradásával a míg lehet várunk, hogy a legalkalmasabb idő előtt ne szedjük. Különben ez Török ur előtt is kétséges, mint cikkéből kitűnik; de tegyük fel hogy 8—10 napig jó idő van; van-e nekünk okunk ilyen időben száradásra várni és nem a minden késedelmet kizáró szántás a sürgősebb?

Ami az eljárás jóságát illeti elhiszem, de a fentiek figyelembe vétele mellett az enyémét megfelelőbbnek tartom.

Pill Béla.

GAZDASÁGI NÖVÉNYTAN.

Rovatvezető: Hetay Gyula.

Kísérletek nitrogéngyűjtő baktériumokkal.

Ma már gazdáink nagyrésze tudja, hogy a pillangósvirágú növények, minők a paszuly, a borsó, a lóhere stb., a talajt, amelyen nőnek, nitrogénban gazdagítják. Ezt a talajban lévő baktériumok segítségével teszik, amelyek behatolnak a pillangósvirágú növények gyökereibe, itt elszaporodnak és bizonyos daganatokban, a nitrogéngyűjtő gumókban tanyáznak.

Ha a talajban nincs meg a szóbanforgó baktériumok, akkor abban a pillangósvirágú növények nem is igen díszlenek; ha pedig sok a talajban a nitrogéngyűjtő baktérium, akkor szépen díszlenek. Eppen ezért, az olyan talajban, amelyben esetleg nincs nitrogéngyűjtő baktérium vagy csak gyéren van, ha nitrogéngyűjtő baktériumokat kebelezzünk, ezzel a talajt termékenyebbé tehetjük.

Azonban az e nemű kísérletek azt mutatták, hogy az egyes pillangósvirágú növények gyökérzetén található gumókban tanyázó nitrogéngyűjtő baktériumok, a talajba kebeleztve, rendszeren csak akkor érvényesítik hatásukat érdemesen, ha abba a talajba megint csak olyan pillangósvirágú növény kerül, mint a minőknek gyökérgumójából a baktériumok származnak. Azaz pld. a paszuly nitrogéngyűjtő baktériumainak csak megint a paszulyra, a csillagfürt nitrogéngyűjtő baktériumainak megint csak a csillagfürtre van számbavaható hatása. Ebből aztán azt következtették többen az e téren buvázkodók közül, hogy a különböző pillangósvirágú növények gyökereiben különböző nitrogéngyűjtő baktériumfajok vagy fajták élnek.

E véleménynyel szemben Nobbe és Hiltner. kik Tharandban (Szászországban) régebb idő óta foglalkoznak a nitrogéngyűjtő baktériumok tanulmányozásával, ama véleményüknek adtak kifejezést, hogy a különböző pillangósvirágú növények gyökérgumóiban csak egy baktériumfaj a *Bacterium radicolola* él, amely azonban a különböző pillangósvirágú növényekben élve, ezekhez annyira alkalmazkodott idők folyamában, hogy a pillangósvirágú növények nemei, illetve fajai szerint külön alakok, így paszuly nitrogéngyűjtő baktériumok, borsó-nitrogéngyűjtő baktériumok stb. keletkeztek, melyek mindegyike azután csak arra a pillangósvirágú növényre van érdemes hatással, a melyhez idők folyamán már alkalmazkodott.

Eme feltevésekben főleg amaz észleleteik erősítették meg Nobbet és Hiltner, hogy dacára a paszuly és borsó nitrogéngyűjtő baktériumainak tenyésztésében mutatkozó alaklani különbségeknél is, ha a paszulyt oltották be a borsó gyökérgumóiból származó nitrogéngyűjtő baktériumokkal, ezek a paszulyon gumókat idéztek elő; ugyancsak a paszuly nitrogéngyűjtő baktériumai a borsó gyökérzetén is idéztek elő gumókat. Igaz, hogy az ilyen oltások a beoltott növény tenyésztését nem mozdították elő, azaz a nitrogénben szegény, sterilizált talajba vetett paszuly, beoltva a borsó nitrogéngyűjtő baktériumaival, dacára annak, hogy a gyökérzetén több vagy kevesebb nitrogéngyűjtő gumó is mutatkozott, még sem fejlődött jobban, mint az ugyancsak nitrogénben szegény, sterilizált földbe vetett, de be nem oltott paszuly.

Most azonban azt a kérdést vetették fel a nevezett tudósok, hogy azok a baktériumok, a melyek a paszuly gyökérzetén a borsó baktériumainak beoltása által keletkeztek, tehát a melyek már egy tenyészidőszakot a paszulytal társulva éltek át, nem bírnának-e, ismét a paszulyba oltva, jobb hatást előidézni, mint a közvetlen a borsó gumóitól vett baktériumok?

Ha a b...
folyamán...
megerősít...
hogy a...
gyökérgum...
radicolola...
virágú nö...

E g...
kezdtek s...
tők e tár...
ményét a...
sitenkuna...
számában

Az...
czélja az...
anyag ny...
teket vég

E e...
4800 gr...
szegény,
paszulyly...
A növény...
a paszuly...
umokkal,
származó...
végül két

Ado...
tériumaiv...
lődtek, a...
tenyészid...
genéség...
lanul hag...

Ősz...
növények...
be nem...
egy nitro...
a paszuly...
takon sz...
mutatkoz...

De...
kezett a...
a borsó...
be, de e...
voltak.

Ez...
amelyek...
gyűjtő...
szolgált...
főkísérle...
fajtaolt...

*)...
számában...
baktériu...
közlemény

Ha igen, úgy az annak a jele volna, hogy a borsó baktériumai lassanként, az évek folyamán át, a paszulyhoz szoktathatók, a mi megerősítene *Nobbe és Hiltner* ama feltevését, hogy a különböző pillangósvirágú növények gyökérgumóiban egy baktériumfaj a *Baktérium radicola* él csak, de a különböző pillangósvirágú növényekhez alkalmazkodott alakokban.

E gondolatmenet alapján 1898-ban megkezdtek a múlt évben folytatták a nevezett kutatók e tárgyban kísérleteiket, a melyek eredményét a *Centralblatt für Bakteriologie, Parasitenkunde u. Infektionskrankheiten* legújabb számában tették közzé.*

Az 1898-i kísérletnek tulajdonképpeni célja az volt, hogy olyan baktérium tenyésztésanyag nyeressék, melyvel a későbbi főkísérleteket végezni lehessen.

E célból egyes edények 400 gr. földből 4800 gr. üvegporból készített, nitrogénben szegény, keverékkel töltötték meg, mire azokat paszulylyal (*Phaseolus vulgaris*-szal) vetették be. A növények kikelése után két edényt beoltottak a paszulyból származó nitrogéngyűjtő baktériumokkal, kettőt a borsóból (*Pisum sativum*-ból) származó nitrogéngyűjtő baktériumokkal s végül két edény beoltatlan maradt.

Hiltner *Kreuzungsbakterien**, kereszteződött baktériumok, névvel jelölik meg azokat.)

Az elfajtott baktériumok egészen 1899 tavaszáig tiszta természetben frissen tartattak.

Az 1899. évi kísérleteknél 7 darab 4 literes edény $\frac{3}{4}$ részben üvegporból s $\frac{1}{4}$ részben kerti földből álló keverékkel töltötték meg, amely keverékhez még, kivéve a nitrogént, a legszükségesebb növényi tápanyagok, műtrágyák alakjában adták. Emez edények mindegyikébe a sterilizálás után 7-7 borsócsirát ültettek be.

7 darab másik, ugyancsak 4 literes edénnyel épúgy bántak el, mint az előbb leírtak, azzal a különbséggel, hogy ezekbe a sterilizálás után 8-8 paszulycsirát ültettek be.

Miután már a növények az edényben kissé növekedésnek indultak, beoltották azokat, még pedig úgy, hogy két edényben a borsót paszulybaktériumokkal, kettőben borsóbaktériumokkal, kettőben elfajtott baktériumokkal oltották be, egy edényben pedig a borsó beoltatlan maradt.

Épúgy bántak el azokkal az edényekkel is, amelyekben paszuly volt.

A kísérletek emez elrendeléséből látjuk, hogy *Nobbe és Hiltner* ki akarták kutatni,

leghívebben, miért is *Nobbe és Hiltner* dolgozatának erre vonatkozó főbb adatait a következőkben közöljük.

A borsók termése.

Az egész termést igen jól összehasonlíthatjuk akkor, ha feltüntetjük, hogy a különféle elbánásban részesített edényekben mekkora volt az egyes növények átlagos magassága (egy-egy edényben a 7 növény átlaga), hány levele volt egy-egy növénynek átlag, továbbá, hogy egy-egy edényben átlag hány termés (hüvely) és hány mag termelt:

	Növénymagasság átlag mm.	Levélszám átlag	A hüvelyek száma egy edényben	A magvak száma egy edényben
Paszulybaktériumokkal beoltva	888	18	11.5	8.0
Borsó	1144	19	28.0	108.5
Elfajtott	1146	18	26.0	59.0
Be nem oltva	891	17	7.0	9.0

A termés kémiai elemzése is összhangzásban áll a fenti eredménnyel, mert a földfölötti részek elemzése kiderítette, hogy egy edény termésében volt átlag:

108. ábra. Paszulynövények. 1. Oltatlanul, 2. paszuly baktériumokkal, 3. borsóbaktériumokkal, 4. elfajtott baktériumokkal beoltva. (A Centralblatt für Bakteriologie Parasitenkunde u. Infektionskrankheiten című folyóirat után.)

Addig míg a paszuly nitrogéngyűjtő baktériumaival beoltott növények gyönyörűen fejlődtek, a borsó baktériumaival beoltottak a tenyészidő végéig csenevész maradtak, nitrogénhiányban szenvedtek, épúgy mint az oltatlanul hagyott növények.

Őszszel a mikor az edényekből a paszuly-növények gyökereit kimosták, kitűnt, hogy a be nem oltott paszulyok gyökérzetén egyetlenegy nitrogéngyűjtő gumó sem fejlődött, holott a paszulyból származó baktériumokkal beoltottakon számos, erőteljes, normális alakú gumó mutatkozott.

De igen sok nitrogéngyűjtő gumó keletkezett ama paszulyok gyökérzetén is, amelyek a borsóból származó baktériumokkal oltattak be, de ezeknél a gumók nagyon kicsinyek voltak.

Ez utóbbi kicsiny nitrogéngyűjtő gumók, amelyek tehát a paszulyon a borsó nitrogéngyűjtő baktériumainak beoltására keletkeznek, szolgálták a következő évi, azaz múlt évi — főkísérletek alapjául. Eme baktériumok elfajtott baktériumoknak nevezhetők. (*Nobbe és*

*) Lásd a fenti folyóirat II. részének I. é. 14. számában a „Künstliche Überführung der Knöllchenbakterien von Erbsen in solche von Bohnen” című közleményt.

hogy a fenti módon nyert elfajtott baktérium-tenyésztet egyrészt mint viselkedik akkor, ha egy esztendei gazdacsere után megint az első gazdához (a borsóhoz) jut, másrészt mint viselkedik akkor, ha megint csak a második gazdára (a paszulyra) plántáltatik?

A tenyésztet java idejében kitűnt, hogy úgy az oltatlanul hagyott növények, mint azok, amelyek idegen baktériumokkal — tehát a borsók, amelyek a paszuly baktériumaival, viszont a paszulyok, a borsó baktériumaival — oltatnak be: csak selyettek; azok a növények azonban, amelyek saját baktériumaikkal oltattak be, igen szépen üdén fejlődtek. De ami a legérdekesebb, kitűnt, hogy úgy azok a borsók, mint azok a paszulyok, amelyek az elfajtott baktériumokkal oltattak be: csak nem oly szépen fejlődtek, mint a saját baktériumaikkal beoltottak. Különösen áll az elfajtott baktériumokkal beoltott paszulyra, a mint az a mellékelt fényképen (108. ábra) látható, ahol az 1. edényben az oltatlan, a 2. edényben a paszuly-baktériummal beoltott, a 3. edényben a borsóbaktériummal beoltott, — végül a 4. edényben az elfajtott baktériummal beoltott növények vannak levéve.

A kísérletek eredményét azonban a termés feltüntetése és mérlegelése adja meg

	Száraz- anyag gr.	Nitrogén mgr.
Paszulybaktériumokkal beoltva	5.29	76.5
Borsó	24.03	743.0
Elfajtott	16.78	408.9
Be nem oltva	5.33	89.0

Ha a borsóbaktériumokkal beoltott edényekben a földfölötti részek termésátlagának szárazanyag, illetve nitrogéntartalmát 100 nak vesszük, akkor az arány a következő:

	Szárazanyag	Nitrogén
Borsóbaktériumokkal beoltva	100	100
Be nem oltva	22.18	11.98
Paszulybaktériumokkal beoltva	22.01	9.42
Elfajtott	69.83	49.26

Az oltási kísérletek eredménye tehát a borsónál a következőkben foglalható össze:

1. Teljes termést a borsó csak akkor adott ha a növények közvetlen a borsóból származó nitrogéngyűjtő baktériumokkal oltattak be.

2. A paszulybaktériumok a borsó tenyésztésére ezáltal sem voltak hatással; a velük beoltott növények a be nem oltottaktól csak annyiban tértek el, hogy az utóbbinak gyökérzetén egyáltalán nem állott be gumóképződés, míg az előbbieknél fejlődtek gumók, amelyek azonban inaktívoknak, hatástalanoknak bizonyultak.

3. Az elfajzott baktériumok azáltal hogy egy éven át a paszulyak voltak élet-társai, a borsótól elidegenedtek; ez az elidegenedés abban nyilvánult, hogy hatásuk a borsóra gyengébbé vált, mint aminő az eredeti borsóbaktériumok hatása. Ez a gyenge hatás nemcsak a termés eredményében nyert kifejezést, hanem észrevehető volt abban is, hogy az elfajzott baktériumokkal beoltott cserepekben a borsó lombozata halványabbzöld volt, mint az eredeti borsóbaktériumokkal beoltott növényeké.

Ami a nitrogényűjtő gumók fejlődését illeti, e tekintetben az eredmény a következő:

A be nem oltott növények egészen gumótlanosok voltak.

A paszulybaktériumokkal beoltottak gyökérzetén sok gumó találtott s ezek között rendkívüli arányban a nagy gumó; a gumók általában gomolyokat alkotnak, azaz több gumó van egy csomóba egyesülve.

Az elfajzott baktériumokkal beoltott növények gyökérzetén szintén igen sok, még több gumó fejlődött, mint az előbb említett növényekén, de ezek többnyire kicsinyek, továbbá nem észleltetett a gumóknak gomolyos csoportosulása.

(Folyt. köv.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdés.

369. kérdés. Hogyan lehet a napraforgó magját szárítani kicsinyben anélkül, hogy az megpenészedjék?

Micsoda eljárás van a szárításnál leginkább szokásban?

H. F.

370. kérdés. Csakugyan tapasztalati tény-e az, mint némely cukorgyárosok állítják, hogy a cukorrépa degenerál, ha azt a magot vetik el, melyet ott helyben termeltek, habár a magrépa olyan mag után termelt, mely elsőrendű termelő helyről lett hoztatva s egy újabb, kiváló jónak elismert féleség magja. Magától értendő, hogy ugy a magrépa mint a mag termelése minden más répatól teljesen elkülönítve történt.

B. Gy.

371. kérdés. Nagy tömeg, körülbelül 16000 kereszt szalma átadásáról lévén szó, melyből egy szalát sem szabad másnak eladnom, csakis a bérbirtok tulajdonosának, tehát kérdésem, hogy egy köbméter buzaszalmának és külön egy köbméter buzapelyvának mi az értéke, tekintve, hogy egy 18 kérés buzakereszt szalmáját, pelyvától 28 filléren kellett volna a bérbirtok tulajdonosának átvenni.

Az átadandó szalmából körülbelül 8 ezer kereszt 18 kérés buzaszalma átadaskor fele részben 2 éves, felerészben egyéves ülepedés, másik fele szinte buza és rozs szalma 8 ezer kereszt átadaskor 1 hónapos ülepedés lesz, a buza és rozs pelyva szinte csak egy hónapos ülepedés lesz. A trágya jármos marha után szűken pelyvával ajjazva gyűlt 1¹/₂ éves érett trágyáról van szó, melynek értéke szinte köbméterekben fog megbecsülni, megjegyezvén, hogy itt egy kétfogatós szekérrágya 2 korona, négyfogatos 3 korona árban szokott fizetgetni.

K. E.

372. kérdés. Birtokom egy része a tanyától távol fekszik. Ezen mintegy 60 hold lapályos fekvésű barna homokszántót meglehetősen kizsárolt állapotban vettem. Az emelkedettebb részén a luczerna középszerű sikerrel termesztethető Thomassalakkal műtrágyázva.

Termeszthető volna-e a lapályosabb részekben, szintén Thomassalakkal műtrágyázva, vörös vagy fehér lóhere, közepes sikerre való kilátással?

Melyik féleség lenne jobb: a vörös vagy fehér? Megjegyzem, hogy a közbeeső emelkedettebb részekben heretermelés esetén luczernát

vetnék és hogy a heretermesztés célja inkább magnyerés és legeltetés volna és csak másodsorban szénanyerés.

E. I.

373. kérdés. Kocsisom egyik igáslovat buzával tudtomon kívül megettettem, a ló sokat evett s így megzabált. Ma már a ló jól eszik és iszik, ugyszintén ürüléke rendes, azonban mind a négy lába merev. Zabálás alatti időben vízbe állítva ált, más orvoslásban nem részesült. A lábak merevsége mivel, miután s mily gyógymód mellett szüntethető meg?

Z. J.

Felelet.

Napraforgómag szárítása és eltartása. (Felelet a 369. sz. kérdésre.) A napraforgó magjának szárításánál úgy járunk el, hogy ha a tányérokban a mag megérett, azokat levagdossuk s a tányérok nagyságuk szerint 3-6 darabra tördelve pár napig napon vagy szellős száraz helyen tartjuk, amely eljárás után a mag könnyen és teljesen tisztán lefejthető. A lefejtetett magot az őszi esős idő beálltaig szellős helyen 2-3 ujjnyi vastagon elterejtjük s hetenkint 2-3-szor gondosan megforgatjuk. Későbbben ritkás zsák vászonból készült 1-2 kilogrammot befogadó zacskókba mérjük, a zacskók száját lazán átkötjük s vagy magtárban, vagy szellős padláson a keresztgerendákra felaggatjuk. Így marad a mag tavaszig, melyet a megpenészedéstől nem kell féltetni.

R. I.

Cukorrépa degenerálása. (Felelet a 370. kérdésre.) Azon állítás, hogy a cukorrépa degenerál, ha a mag ugyanazon helyen vettetik el, a hol termeltetett, határozottan téves, ez egy olyan ürügy a gyáros részéről, melylyel szűkmarkuságát akarja takarni a gazda előtt. Ezen állításnak a gyakorlatban az ellenkezőjét lépten-nyomon tapasztalhatjuk elsősorban a cukorgyári gazdaságokban, ahol rendszeren olyan vetőmag után nyerik a gyári répát, amely a gazdaságban termeltetett.

A gyáros bizonyára nem kockáztatná répatermésének minőségét, ha attól kellene tartania, hogy ily módon a répája degenerál, minthogy a degenerálás következtében sem minőségben, sem mennyiségben nem kapna olyan répát, mint a degenerálásnak alá nem vetett répa után. A kérdésben foglalt azon állítás alapján pedig, hogy ugy a magrépa mint a mag termelése minden más répatól teljesen elkülönítve történt, a legesekélyebb keresztelés, fertőzés, amely a répa degenerálását vonná maga után, teljesen kizártnak tekinthető. Különben a cukorgyárosok mindég nagy körültekintéssel járnak el a magtermelő helyek megválasztásánál és hogy a kérdéstevő tagtárs megbízott magtermeléssel, ez elég bizonyíték arra, hogy a gyáros ismeri a helyi viszonyokat és nem tart attól, hogy a magrépa idegen — akár cukor-, akár takarmányrépa — virágporával keresztelődhetne. Ha pedig a fertőzés lehetősége nem volt teljesen kizárva a nyert mag után nevelt répánál a degenerálás idegen helyen csak olyan mértékben bekövetkezik, mint mutatkoznék ott, a hol a mag termeltetett. Végül azon körülmény hogy a gyáros egy kiváló jónak elismert féleség magját kívánta szaporítani, szintén ellene szól a degenerálásnak, mert egy kiváló jó cukorrépa féleség még kedvezőtlen viszonyok között is jobban megtartja jellegzetes jó tulajdonságait, nagyobb mértékben ellenáll a degenerálásnak, mint egy kevésbé jónak ismert féleség.

Szalma, pelyva és trágya ára. (Felelet a 371. sz. kérdésre.) Hivatkozva a „Köztelek” 68-ik számában közölt adatokra a szalma és pelyva köbméterének árát következőképen véljük megállapíthatni.

Minthogy egy 18 kérés kereszt után 70-80 kg. szalma és pelyva nyerhető és ez a fenforgó esetben 28 fillérért átadandó,

tekintettel arra, hogy a szalma hosszabb eltartás mellett súlyából valamit veszít s így egy kereszt után valószínűleg csak mintegy 70 kg. szalma és pelyva lesz számítható, ennek ára métermázsánként a fenforgó esetben $\frac{100 \times 14}{70} = 40$ fillérre tehető. Eszerint lenne:

Egy köbméter ülepedett szalma értéke a 90-100 kg. = 3'60-4- kor.

Egy köbméter ujrakásu szalma értéke a 70-80 kg. = 2'80-3'20 kor.

Egy köbméter ülepedett pelyva értéke a 200 kg. = 8 kor.

Egy köbméter ujrakásu pelyva értéke a 100 kg. = 4 kor.

Azonban ezek az adatok sem teljesen megbízhatók, mivel csak átlagos adatokon alapulnak. Egészen biztosan a szalma és pelyva értéke csak úgy lett volna megállapítható, ha próba mérések útján az egy kereszt buza, illetve rozs után származó szalma és pelyva mennyisége pontosan meghatározott volna, mint ez rendezett gazdaságokban a próba-cséplések alkalmával tényleg meg is történik. Ezen az alapon a szalma és pelyva métermázsánkénti átadási árát teljes pontossággal lehetett volna kiszámítani; a kazlakba rakott szalma és pelyva súlyát pedig próbamérések által kellene meghatározni, olyformán, hogy p. o. a kazalból egy folyó méter kimetszetik és megmázsáltatik.

Minthogy pedig 16,000 kereszt után származó szalma és pelyváról van a szó, amely 28 fillérével számítva 4480 koronányi értéket képvisel, a becslést pótlólag ugy is lehetne eszközölni, hogy először az összes kazlak köbtartalma felvételik s a között árákkal szorozva, azok értéke kiszámíttatik és ha az így nyert érték nem vált össze a kereszt-szám szerint kiszámított értékkel, a köbméterenkénti egységárak megfelelően módosíttatnak, — mi tekintetben a „Köztelek” 68. számában közölt adatok figyelembe vehetők.

Az érett trágya köbméterének ára a fenforgó esetben két koronára tehető, mivel egy kétfogatú szekérre egy köbméter trágya rakható, de mivel szekér és szekér között, annak méretei szerint nagy az eltérés, a trágyát illetőleg is azt ajánljuk, tessék belőle egy köbmétert kimetszetni és szekérre rakni s ha egy köbméter tényleg egy kétfogatú kocsi terhének megfelel, akkor egy forint a köbméter trágya értéke, ha pedig egy köbméter trágya négyfogatu terhet szolgáltat értéke 3 korona lenne.

Igy eljárva mind két fél érdeke teljesen megóvatlik s minden csalódás ki lesz zárva.

Hensch Árpád.

Vörös és fehérhere termesztése barna homokon. (Felelet a 372. sz. kérdésre.) A vöröshere csapadékban gazdag éghajlat alatt kevésbé kedvező helyzetben is kielégítő termést ad, a mi Alföldünkön azonban elég csapadék hiányában még kedvező talajviszonyok között is sokszor igen gyenge termést ad. A fehér here, bár nem ad oly nagy termést, a szárazságot sokkal jobban tűri, a talaj minősége iránt nem támaszt oly igényeket, mint a vörös here, hosszabb ideig kitart, a legeltetést is jól tűri, miért is alkalmasabb az említett lapos fekvésű helyek bevetésére. A Thomassalakkal még az őszi folyamán elszórando s tavasszal 10 kg. fehérhere mag vetendő kat. holdankint. Minden évben az első sarjadzás hagyandó mának, azután legeltethető. Az első évben, ha jól meg erősödött gyengén legeltethető. Hogy hosszabb ideig kitartson, ajánlatos lesz csak minden második évben magot fogni róla. Hogy kiadóbb legelőt nyújtson, vetés alkalmával 15 kg. angol perje is vetendő a fehér here előtt.

R. I.

Megzabálás következményei. (Felelet a 373. számú kérdésre.) A leírásból majdnem egész határozottsággal arra lehet következtetni, hogy nehezen emészthető takarmánnyal történt tuletetés folytán a kérdéses igás lónál

heveny talán es merevsé menyé.

Kü illetőleg tulságos igazolja.

Ajt a ló mi kötni é vizzel le mennyib ugy a ló a min hatása v

Eg takarmá az ivóví nem kü ló lábai lecsutako

Na akkor, h jelen a festzik e test rész súlyos sz tartsuk a ne enged a másik függő ág helyzeté

Al bőre al hatása v

A p

Az nek (m részt ve rosok és tezett al zóljem.

Ne eredmén is, bizott ből folyó és kedve deket i ban, am mint az Egy itéljen e

TeL czimü kö ben, ho kisebbits ményeit nevétség sem akar előczibál művem t függő t különös nagy „de körökben csak folyo kívánok. urat, hog

1. kézen fo birálóm bizonyito irtakat s ményeme

TeL még jelz nagyra b ság mégi kerülhet

heveny általános pata gyuladás lépett föl talán csak 2, vagy mind a 4 lábón s az u. n. merevség ezen megbetegedésnek a következménye.

Különben a paták melegebb tapintata, illetőleg fogóval történő nyomogatásakor azok tulságos érzékenysége ezen feltevést beigazolja.

Ajánlatos a ló patáiról a patkókat levenni, a ló mind a négy patáját vastag ruhával bekötni és azokat 5—10 perczenkint hideg vízzel leönteni, vagy a lovat vízbe állítani, a mennyiben az istállóban agyag talaj volna, ugy a ló a megnedvesített agyag talajra állhat a minék a borogatáshoz hasonló hűsítő hatása van.

Egyébként könnyen emészthető (zöldfü) takarmány etetésén kívül, másodnapokint az ivóvizbe 2 evőkanál keserű só adható, nem különben a vérelosztódás emelésére a ló lábait camphorszesszel lefecskendezhetők és lecsutakolhatók.

Nagy fájdalomosság esetén és különösen akkor, ha a lónak mind a 4 patájában van jelen a gyuladás a ló nehezen áll, sokat fekszik és ennek következtében kiálló csontos test részein a bőrt zuzza, ezen némelykor súlyos szövődmény elkerülése végett bő almon tartjuk a lovat, egy oldalon sokáig feküdni ne engedjük hanem 1—2 óránként fordítsuk át a másik oldalára vagy helyezzük a beteget függő ágyba. A paták borogatása a ló fekvő helyzetében is történhetik.

Allatorvos creolint fecskendezhet a ló-bőre alá, melynek némelykor meglepő jó hatása van. *dr. P. B.*

A próbavágások eredményei.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Az „Orsz. Magy. Gazd. Egyesület”-nek (miután a próbavágások rendezésében részt vettem) tartozom azzal, hogy a „Mészárosok és Hentesek Lapja” szerkesztőjéhez intézett alábbi leveletemet a „Köztelek”-ben közöljem.

Nevezett lap vezetője, „Próbavágások eredménye” című jelentésem elolvasása után is, bizottságilag megállapított tényeket s azokból folyó igazságokat tagadásba vesz s kényes kedvszerint csoportosított számokkal tévedéseket igyekszik rámbizonyítani oly modorban, amely fel kell hogy engem mentsen más, mint az itt adott felelet alól.

Egyébiránt mondott jelentésem alapján, itéljen e dologban a szíves olvasó.

Tek. Szerkesztő Ur! Becses lapja fönti című közleményének iróját abbéli kedvtelésében, hogy tudásmat kritizálja, személyemet kisebbítse és a próbavágások tényleges eredményeit kétes értékű szellemeskedésekkel neveltségessé tenni igyekezzék, zavarni most sem akarom. Ha jól esik neki hajuknál fogva előczibált s a próbavágások kérdéseivel és művem tényeken alapuló adataival össze nem függő tirádákkal tetézni most már felettén különös fejtegetéseit és számadatait, ezekkel nagy „derültséget” keltyén még a mészáros körökben is, ugy ezt — ígéretéhez képest — csak folytassa, én a tüzére olajat önteni nem kívánok. Pusztán arra kérem t. szerkesztő urat, hogy engedje kinyilatkoztatnom miszerint:

1. Tekintettel arra, hogy most már közkezen forgó munkám alapján, nagyra becsült bírálóm elfogadhatólag egyetlen tévedést se bizonyított reám: az ezen munkámban megírtakat s minden e tárgyra vonatkozó közleményemet szóról-szóra továbbra is fentartom.

Tekintettel arra, hogy — amint látom — még jelzett munkám se volt képes meggyőzni nagybecsült bírálómát a felől, hogy az igazság mégis csak egy, t. i. az, ami a nyers, a kérielhetetlen, leimádkozhatatlan tényekből ki-

derült, nem szépitgetem a dolgot, hanem rábízom az itélethozatalt most már a közkezen forgó művem olvasóira.

3. Teszem ezt annál inkább, mert hiszen nagybecsült ellenfelem se római pápa, én se vagyok s nincs kizárva, hogy lesznek, akik alaposabban, elfogulatlanabban s mindenek felett tárgyilagosabb komolysággal szólnak hozzá ehhez a dologhoz, mint t. bírálóm, aki tréfás kedvének nagy voltában még azt is el akarja hitetni a világgal, hogy van olyan boldogtalan mészáros, aki 2-od rendű nyugoti és magyar teheneket és ilyen szerb ökröket (efféle állat 14 drb volt a próbára vágott 28 drb között) 50 vagy 60 fillérjével épügy megfizet, mint a nyugoti és magyar hasonló ökröket, holott lapja ezen számában maga közli, hogy középminőségű szerb ökör 44—48, nyugoti és magyar tehén 42 fillért volt kapható. El akarja hitetni, hogy a bőrért a mészáros most 70 fillért, a faggyuért 40—44 fillért kap és az általam számításba vett 80 illetőleg 48 fillért *soha*, holott lapjának ugyanezen számában az van közölve, hogy még a 20—25 kilós u. n. zöld tehénbőr kilójának is 78—80 az ára, az ökör bőré pedig 86 fillér is, a faggyu pedig ha másodrendű 48—50, ha elsőrendű 52—54 fillér. El akarja hitetni, továbbá, hogy a jó 2-odrendű marhahúst Bpsten kilónként átlag 51 kron (102 fillér) kapjuk, holott saját lapja ugyanazon számában a vásáresarnoki *nagybani* árakat maga így jelzi:

Marhahús hátulja 2-odrendű 102—108, eleje 94—100 fillér s holott mindenki tudja, hogy pl. a kikészített vesepecsenye kilója 2 frt, ugyanaz csontostól, lebenyestől 1 frt, s hogy a *kicsinyben* elárusított 40 féle hus között csak 4 van, amit 48 krért adnak, 36 félét pedig 51 kron mind jóval felül és pedig a legtöbbet (26-ot) 75 kron is felül oly annyira, hogy a nyak- és fejhus az egyedüli ezek közt amelyet 52 krért vesztegetnek, egyben a vörös csontokért 30, a velősekért 40 krt szedvén, a tiszta csontvelőért pedig 2 frtot vévén!

Elakarja hitetni, hogy van olyan (hetenként 4 dbot vágó) mészáros, akinek évi jövedelme csak 1931 frt! Ugyan kérem, magyarazza meg, hogyan telik ebből az összegből adóra, házberre, cseléd és kőtartásra, a feleségnek víganóra, a gyermekeknek iskolára, naponta 15—30 vagy több darab kenyérré és a többire s hogy miképen lehet ebből — mint példák mutatják, — még egy-két házat is építeni?

A kiadások számításánál bírálóm ugy jár el, hogy okvetlenül eszünkbe kell hogy jusson az egyszeri összeadás, mely szerint jöttünk, mentünk 25 frt, ittünk, ettünk 50 frt, néztünk láttunk 100 frt, pipáskoltunk 200 frt, summa 475 frt.

Különben idézem műveimből újra, hogy: ám tessék — akinek jól esik — 60 fillérjével számítani a vételért, de aztán az egyéb kiadásokkal ne oly pazarul bánni, mint én bántam, még kevésbé ugy mint bírálóm s kijön, hogy ellenfelemnek nem lehet igaza a maga 30 koronájával. Ráczáfol erre igen alaposan egy mészáros is, kinek kishirdetését művemben idézem.

„Mészárszék, valóságos aranybánya 45000 frt évi forgalommal, melyről vevő meggyőződést szerezhet, tulajdonos betegsége miatt eladó.”

Bocsánatot kérek, én számadásaimat nem mondva csinált alapokra fektetem s pl. szeretnék én csak két-három olyan székállót elevenen keresni, aki dokumentumokkal bizonyítani tudja, hogy évi fizetése 2160 korona.

Három olyan mészáros is szeretnék elevenen látni, aki évenként 400 korona kárt szenved holmi májak, lépek révén s *pláne minden esztendőben*. S mindezek argumentumok, melyekkel mint mennykövekkel dobálódzik bírálóm.

4. Az ilyeneket s több efféleket hangoztatóval álljak én komolyan szóba tek. Szerkesztő Ur? Nem, inkább maradjon meg *saját külön* igazságnak, amit t. ellenfelem állít, én a vitorlákat bevonom s beálllok szánakozni az ellenfelem által oly sajnálatos vagyoni nivóra süllyesztett mészárosok felett.

Monostori Károly.

Erdélyi birtokvételek. — Zempléni akezió.

Közéletünknek az elmúlt napokban két olyan momentuma volt, melyet általános jelentőségénél fogva is, de közgazdasági vonatkozásaiért is szóvá kell tennünk és pedig, mint a magyar faj expansiv erejének örvendetes megnyilvánulásait.

Egy igen jelentős közgazdasági esemény, hogy Erdélyben a magyarság súlyos gazdasági küzdelmét megengyhítéleg az állam segítőleg lép föl. Darányi földművelésügyi miniszter nem kizárólag az erdélyrészi kiállítás megtekintésére utazott le a minap, de több napra terjedő útjában egy-egy új terét jelölte meg annak, ahol a gazdasági megerősítéssel a nemzetiségi előnyomulásnak is ellentállhatunk. Noha a földművelésügyi tárca kezelése alatt álló alap ez évi pénzkészlete nem egész 3 millió korona, a mi olyan nagyszabású akezióhoz, a minő a telepítés ügye, édes-kevés, módja volt a miniszternek igen fontos és épen exponált helyeken 10.000 hold földet vásárolni, ott, a hol a gazdasági küzdelem közepette csüggedés mutatkozott és ott, a hol a kivándorlás a legnagyobb mérvet öltötte.

Reméljük, hogy az erdélyi birtokvásárlások egy rég óhajtott ellenakció sikeres kezdetét jelentik. A telepítési törvény végrehajtása meglehetősen megrekedt; az eszközök csekélyek s a meglevő szűk alapok is hibásan vannak lerakva. Ezt az ügyet nem könnyű a maga igazi medrébe terelni. Újabb telepes községeink: Bódofalva, Igazfalva, Apatin, Temes-Rékás, Székegyháza, Sándoregyház és még néhány berendezésénél már a *Darányi* kormányzati princípiuma, a kisembereknek gyámoltása érvényesül és ezzel a siker kilátásai javultak. Mezőgazdasági telepítéseknek csak akkor adatnak meg a boldogulás tényezői, ha a mezőgazdálkodási haladás jegyében indulnak. Több intézkedés ennek a princípiumnak az átérzésére mutat. Így az újabb telepeken mint a parasztgazdaság, szövetkezet, az intenzív gazdálkodás felé való vezérlés elve és a gazdasági értékesítés, a tömörülésnek jelszavai érvényesültek, *Igazfalván* anyaszőlőtelep, *Nagy-Sármáson*, *Muzslyán*, *Erzsébetlakon* nemes füzetelek létesültek, a hol a háziipar bevezetésére is megindult az oktatás. A miniszter az állami gyümölcsfatermelésből első sorban új telepjeit elégítette ki, szakértő gondozás alá vétette a telepes községek faiskoláit; vetőmaggal látta el a telepeseket, szóval a gazdaságvitelnek mindazon aprólékos ügyeivel törődött, amelyek nyomán a haladás meggyéjére terelheti azokat, kiknek a viszonyok természete szerint is szakítaniok kell a maguk gazdasági konzervatorizmusával, mikor új otthonot foglalnak el, ahol a boldogságukat akarják megtalálni.

Épen a telepes-községek megerősítése érdekében való ezen gazdasági gondoskodást látva, hisszük, hogy a telepítés kérdése, mely erősen organizáló tevékenység és a gazdasági szaktudást nem nélkülözötték, az újabb érásban sikereket fog megérni. Csak fokozhatja bizalmunkat az értesülés, hogy a miniszter felkereste a telepeseket a maguk házi tüzhelyén. Szóval Darányi a telepítési tevékenységbe bizható motívumokat vitt bele. Mindez mint a mezőgazdaság erőnyilvánulása szép s talán sok is, mert a mezőgazdaság szegény s mig

maga is válsággal küzd, új existenciák teremtésére nagy költségei nincsenek.

De kérdezze meg a törvényhozás lelkiismeretét, elég-e ez ahhoz, hogy a nemzetiségi vidékeken a magyar faj sorsát s a magyar föld jövőjét biztosítsuk?

A Zemplénmegyei Gazdasági Egylet nagy horderejű kérdésben emelt szót.

A megyéből való megdöbbentően nagymérvű kivándorlás előidézése okait megszüntetendő, a kormányzati körökkel egyetértőleg tisztán közgazdasági tényezőkkel áll munkába. *Sátoralja-Ujhelyen* a teendők megállapítására e hó 6-ikán értekezlet volt, melynek megállapodásait a következőkben foglaljuk össze: Azt kívánja az értekezlet, hogy az a nagyszerű közgazdasági intézkedés, melyet Darányi földmivelésügyi miniszter a rutén akció néven kezdet terjesztésé ki Zemplénmegyére is, melynek lakossága nagyrészt rutén. Az ingatlan földbirtok szerzésének alkalmát ki-terjesztetni kívánván, egyrészt az elaprózott állami birtokokat, másrészt parcellás vételek támogatását kívánja. A bodrogközi járásban a nagyobb birtokokon tanyarendszer szerint kis birtokok mellett törlandzsát. Az ingatlan szerzését pedig akként kontemplálja, hogy valamely pénzintézetet e céljaiban az állam támogasson. A zemplénmegyei kivándorlás ellen nagy tényező lenne a szarvasmarhatenyésztés föllendítése. Nem kevésbé fontosnak tartja az értekezlet a gyümölcstermelés elősegítését. Az állami ingyen gyümölcsfákat nagyobb számban juttatná kezdetben a kisgazdáknak. Részletesen kiterjeszkedik a memorandum az erdőüzem gyakorlatiasabb kezelésére, a len- és kendertermelés meghonosítására, földmivesszkola létesítésére, a háziipar terfoglalása érdekében kosár-fűz termelésére, kísérleti gazdasági telep föllállítására. Miután a külföldiek nagymértékű birtokvásárlásának a megyében közgazdasági hasznát eddigelé nem tapasztalták s ezeken a tisztai és cselédszemélyzet is idegen, a mellett emel szót az emlékirat, hogy a mint a képviselőház pénzügyi bizottságában az idegen kéz ellen intézkedést kértek, Zemplén sajátos viszonyai is szükségessé teszik, hogy erről törvény alkottassék. Kiterjeszkedik az emlékirat arra, hogy Zemplén különböző helyein, mely ipari gyárakat és iparműhelyeket kellene fölláttatni. Kívánja a vasuti állomásokon egyes vidékeken állomási közraktárak létesítését, továbbá a gazdakörök és kereskedők bevonásával és közreműködésével közraktárak föllállítását óhajtja. A helyi forgalmat fogyasztási szövetkezetekre bizná. Kívánja a korcsmánok vásár- és ünnepnapokon való zárvatartását, továbbá azt, hogy italmérsi engedelmet jövében csak egyes fogyasztási szövetkezetek kaphassanak, mert az iszakosságot mindenek fölött korlátozni kell. Az utlevélek a hatóság elkerülésével ne adassanak ki. Azoknak, a kik katonakötelezettségüknek eleget nem tettek, utlevél ne adassék; meg kell könnyíteni a katonakötelesek nősülhetőségét, mert zempléni tapasztalat, hogy a kivándorlásra az is esábitott, hogy két szerelmes szív egyesülhesse. A monarchia amerikai konzuljai a partraszállás idejétől vegyék a kivándorlót védelembe, hogy azok egy hatalmas államkar gondozását és védelmét érezzék odakint is. Végül a közgazgatás államcsinásától sokat vár a kivándorlás enyhítése tekintetében.

Az értekezleten, melyen *Andrássy* Sándor gróf és *Molnár* István főispán elnökölték négy miniszterium képviseltette magát. A földmivelésügyi miniszter képviselője *Borsóky* József dr. osztálytanácsos volt, a ki a kis existenciák érdekében alkotott újabb törvények előadói tervezeteit készítette és a ki küldöje intencióit ismervén, megígérhette bátran, hogy mi e kérdésben a kormányzat teendője, az lehetőség szerint teljesül. A zempléni gazdák az ország

közvéleményének elismerését vívják ki, ha oly kitartóak lesznek eszméik realizálásában, mint azok fölvetésében.

Óhajtandó, hogy a kivándorlás kérdésével a többi gazdasági egyesületek is mielőbb behatóan foglalkozzanak.

VEGYESEK

Ez a számunk tartalma:

Az OMGE. közleményei.	Oldal
Kereskedelem és játék.	1403
Mezőgazdasági közgazgatásunk.	1404
A próbavágások eredményei.	1409
Erdélyi birtokvétel. — Zempléni akció.	1409

Allattenyésztés.

Az erdélyi és a nyugati szarvasmarháról. 1405

Növénytermesztés.

A répafej felhasználása és eltartása. 1406

Gazdasági növénytan.

Kísérletek nitrogéngyűjtő baktériumokkal. 1406

Levelészekrény. 1408

Vegyések. 1410

Kereskedelem, tőzsde. 1412

Szerkesztői üzenetek. 1413

A magyar kir. földtani intézet múzeuma a közönségnek díjtalanul nyitva áll minden vasárnap és csütörtökön, délelőtt 10—1-ig.

Más napokon, hétfő és péntek kivételével, délelőtt 10—1-ig, egy korona személyenkénti belépő díj lefizetése után tekinthető meg.

A m. kir. mezőgazdasági múzeum gyűjteménye a VII. ker., *Kerepesi* út 72. szám alatti házban megtekinthető a hétfői és az ünnepeket követő napon kivételével:

naponként d. e. 9 órától d. n. 1 óráig.

Hétfői és az ünnepeket követő napokon a múzeum zárva van.

A múzeum látogatása ingyenes.

A legközelebbi villamos-kocsimegállóhely a *Kerepesi*-úton: a városból jövet VII. ker., Alsó-erdősor utca sarkán, a városba menet VIII. ker., a *Kenyérmező*-utca sarkán van.

Halálozás. Nagy Dezsőt, egyetünk választmányi tagját, egyetemi tanárt súlyos csapás érte feleségének, született *László* Jankának elhalálozásával.

Őszi luxus lóvásár. A szeptember hó 30. és október 1. 2. és 3-án tartandó őszi luxuslóvásárra eddig a következők jelentettek be lovakat: *Brandl Arnold* 3 jukkerfogatót (kettős), *gróf Keglevich Gyula* 3 kettős jukkerfogatót és 1 kettős ponyyfogatót, 1 vadászhatást, *gróf Apponyi Gyula* 2 kettős hintósf., 1 egyes hintósf., *Fröhlich Frigyes* 1 kettős jukkerf., *Mikovics Agoston* 4 kettős hintósf., *Dungverszky Antal* 1 kettős hintósf., *Marik József* 1 kettős hintósf., *Rosenfeld Lajos* 2 kettős jukkerf., *Bárczay Sándor* 1 kettős jukkerf., ifj. *Szent-Ivány Farkas* 1 kettős hintósf., *Kubinyi Márton* 1 kettős hintósf., *Herzfeld Imre* 1 kettős jukkerf., *Pérchy Zoltán* 1 vadászhatást, *Benedek Jenő* 1 négyes hintósf., 1 kettős hintósf., *Tóth János* 1 hátast, 2 kettős hintósf., *Gribsch Béla* 1 kettős hintósf., *gróf Almásy Kálmán* 1 kettős jukkerf., *Kosztolányi Sándor* 1 négyes hintósf., *Kondor Emil* 1 kettős jukkerf., *Bruder és Keller* 6 kettős Caroussel, 1 kettős hintósf., 1 kettős jukkerf., *Freysladtler Jenő* 1 vadászhatást, *Czeredi uradalom* 1 egyesf., 2 drb hátast, 1 kettős hintósf., *br. Jeszenszky József* 1 kettős jukkerf., 1 drb hátast, *Gyömrőy Aurél* 2 kettős jukkerf., *Steiner Károly* 3 kettős hintósf., ifj. *gr. Ráday Gedeon* 2 darab hátast, *Farkas Zoltán* 1 négyes hintósf., *Hanzély János* 1 drb ügető egyesf., *Fuchs Gyula* 1 kettős hintósf., *Steiger Gyula* 1 kettős hintósf., *br. Buttler Ervin* *Nándor* 1 drb vadászhatást, 1 kettős jukkerf., *Foglár Lajos* 3 drb jukkert, *br. Lippe Viktor* 1 drb hátast; *Gróf Andrássy Sándor* 5 darab hátast; *Gróf Kornis Károly* 7 drb jukker és hátast, *Samarjay*

János 1 kettős hintósf., *Dr. Gyurkovich Gyula* 1 kettős hintósf., *Gr. Tisza István* 1 drb vadászhatást, *Forster Ottó* 1 kettős hintósf., 1 drb hátast, *Bogesics Felix* 1 kettős hintósfogató, *Herzog Mór Lipót* 1 kettős jukkerf., *Györgyei Illés* 5 drb hátast, *Lipovniczky Gábor* 1 kettős hintósf., *Kernájszky Vladó* 1 kettős hintósf., *Brachfeld Lajos* 2 kettős Carossz.-f., *Viniczay István* 1 kettős hintósf., *Pallos Armin* 1 drb hátast, *Döry Dénes* 1 kettős hintósf., *Török Gyula* 1 kettős jukkerf., *Fölsinger Ferencz* 1 kettős jukkerf., *Plachy József* 1 kettős jukkerf., *Husza Ferencz* 1 kettős hintósf., *Fejér Alajos* 1 kettős jukkerf., *Laszkary Gyula* 1 drb hátast, *Rosenberg Lajosné* 1 kettős hintósf., *Sármay József* 1 drb hátast, 1 kettős hintósf., 2 kettős jukkerf., *Roheim Károly* 1 kettős jukkerf., 1 db vadászhatást, 1 kettős hintósf., *Fridrich Albert* 1 kettős jukkerfogatót. A bejelentések tehát eddig is már jóval meghaladják a 200 drbot, minthogy azonban a *Tattersall* igazgatósága a lóvásártéri nagy csarnokban újabb istállót rendezett be 100 drb ló befogadására; ezért is még hely állván rendelkezésére 15-ikén délig is elfogad egyszerű nevezési díjjal lovakat bejelentésre. A bejelentési idő eme megnyújtásával azonban a törzskatalógus megjelenése nem szenved késekedelmet, amennyiben ezek már 17-én, tehát a vásárt két héttel megelőzőleg szerte fognak küldetni az összes ismert külföldi czimeknek. Az OMGE.-hez, valamint a *Tattersall*hoz ezideig már beérkezett külföldi tudakozódások arra engednek következtetni, hogy ezen őszi vásár lehetőleg meg fog felelteni a kellő siker kívánalmainak. Másrészt ismét az eddigi bejelentőknek ismert jó hírre, valamint a bejelentett lovaknak papírfarmokból azon kedvező körülményre is vonhatni következtetést, hogy a díjak kitűzése mégis némi sarkaló befolyást gyakorol a tenyésztők ambíciójának felkeltésére. Midőn tehát e közelgő díjazással egybekötött *Luxus lóvásárral* ismét a külföld szigoruan bíráló tekintete elé kell lépünk, őszintén kell óhajtánunk, hogy eme bírálat eredménye, ha még a vásárok eddigi fejlődése szerint nem is épen fényesnek, de legalább jól kielégítőnek legyen mondható. A 11 tiszteletdíj okvetellen ki fog adatni, de az egyesület részéről sokkal inkább kívánatos volna az, ha az eddig még egyáltalán ki nem adott egyesületi elismerő oklevelekből — csak néhány darab is a tenyésztők kezeibe lenne adható.

Gyümölcsszülő és konyh-kertészeti kiállítás Pozsonyban. A "Pozsonymegyei Gazdasági Egylet" jövő hóban október 3—7-ig bezárólag karöltve a "pozsonyi szőlőmivessz egyesületével" „gyümölcs, szőlő és konyhakerészeti kiállítás” rendez a földmivelésügyi m. kir. miniszterium támogatása mellett. Folyó hó 9-én volt a kiállítást rendező egyesületek gyűlése *gróf Pálffy István* gazd. egyleti elnök elnöklésével, amelyre megjelent *Molnár István* országos gyümölcészeti biztos is. Pozsonymegyét *Klempa Bertalan* alispán képviselte, míg Pozsony város részéről biztosította a kiállítás rendezőit meleg érdeklődéséről. Nemcsak Pozsony, hanem szőlőterméséről, híres vidéke *Modor*, *Bazin*, *Szt-György*, *Cseklész* stb. mindezen helyiségek számos termelővel képviseltette magát. *Molnár István* indítványára a szomszédos vármegyék is bevonatnak a kiállításba és pedig oly módon, hogy a kiállítással kapcsolatban szőlő- és gyümölcsvásárt fognak rendezni. Ily módon a kiállítást a külföldi vevők is szívesen felkeresik és a vásáron a kiállítók jó üzleti összeköttetéseket biztosíthatnak. Az állam a kiállítást 1000 koronával segítyezi s ezenkívül állami érme-ket is bocsájt a kiállítás rendelkezésére. A kiállítás első napján gyümölcscsomagolási versenyt tartanak díjazással egybekötve. A kiállítani szándékozók bejelentési iyeket Pozsony-, Moson-, Komárom-, Vas-, Nyitra-, Trencsénmegyék alispáni hivatalában, valamint

e megyék gazdasági egyesületeiben beszerezhetnek. A bejelentések szeptember hó 28-áig fogadhatók el a „pozsonymegyei gazdasági egyesület” irodájában (Pozsony, vármegyeház.)

A kiállítás 6 csoportra van osztva: I. csoport: *Gyümölcsök*: mely alatt értetnek szilva, alma, körte, barack, dió stb. II. *szőlő* III. *konyhakertészet*: Mindennemű étkezésre felhasználható friss zöldségfélék. IV. *gyümölcs és konyhakertészeti* termékek feldolgozott állapotban (konzervek, szapor, befőttek, szeszek, eczetek). V. *kerti és szőlészeti eszközök*. VI. *faiskola-termékek*. A kiállítás védnökéül dr. Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert Pozsony város díszpolgárát kérték fel.

Agrárgyűlés Kasán. A „Magyar Gazdaszövetség” közgazdasági életünk legégetőbb problémájának a középosztály felderítése és orvoslása tárgyában f. évi október hó 8-án Kassán nagy agrárgyűlést rendez. E gyűlésen tárgyalni fogja a középosztály mai helyzetének okait, a pusztulás tényezőit felderíteni s utalni fog azon módokra, amelyek segítségével az orvosható. Kijelölni kívánja azokat az alapokat is, amelyek egy egészséges és fejlődő középosztálynak biztos bázisul szolgálhatnak. De nem csupán a középbirtokosságról, hanem a városi középosztály helyzetéről is szó lesz. A probléma fontosságára utalni alig szükséges. Erős, egészséges és fejlődő középosztály nélkül nincs nemzet, mely a modern élet által kitűzött feladatok megvalósítására vállalkozhatnék. Azt pedig kétségbe vonni, hogy e tekintetben nálunk sok, nagyon is sok a teendő, újból alig lehet. A maipolitikai és gazdasági helyzet szerintünk nagyon is alkalmas arra, hogy ez irányban a gyümölcsöző munka megindíttassék. Az a népszerűség, melyben legutóbb Aradon és Pozsonyban tartott agrárgyűlések részesültek, az a mozgalom, mely a középosztály megmentése tárgyában kiadott jelszó nyomán keletkezett, biztosíték nekünk arra nézve, hogy a kassai kongresszus méltán fog sorakozni elődeihez és új fejlődésnek s a nemzeti élet megmentésének egyik tényezője lehet. Midőn az agrárgyűlésre olvasóink legmelegebb érdeklődését felhívjuk, megjegyezzük, hogy a bővebb adatok iránt érdeklődőknek készséggel ad felvilágosítást a Magyar Gazdaszövetség ügyvezetője, Bernát István (Bpest, Baross-utca 10.)

A gazdasági érdekképviselet hazánkban. A gazdasági egyesületek, mint a mezőgazdasági érdekek védelmének és előmozdításának hasznos társadalmi tényezői az 1899. év folyamán is elég szép fejlődést mutatnak. Négy új gazdasági egyesület és 28 gazdasági lör

alakult, ezidőszerint van 245 gazdasági egyesület és gazdakör, illetőleg különleges céteket szolgáló szakegyesület működik. Ezen egyesületek tagjainak száma 70.168, törzsvagyonuk 3.943.493 korona, összes bevétele 1.796.321 korona, a mezőgazdaság előbbvitelére folyósítva évi költségei 1.498.612 koronára ruognak. Darányi földmívelésügyi miniszter, aki a gazdasági téren a társadalmi munkának nagy jelentőséget tulajdonít és aki közgazdasági közvélemény megteremtésén fáradozik, mindenképp azon volt, hogy a kormányzat ez önkéntesen alakult társadalmi szervezet kihasználja. Nemcsak nézeteiket kérte ki minden dologban, melyet kormányzati téren kezdett, hanem a gazdasági egyesületek feliratait jelentőségük szerint mérlegelte és fogadta el. 25 gazdasági egyesületnek és 10 vármegyei gazdasági bizottságnak gazdasági kiállítások, gépversenyek stb. céljaira 50.000 korona segélyt utaltványozott, nem említve azokat az összegeket, a melyek az egyesületek útján egyes termelési ágazatok támogatására szolgáltak.

Cziroktermelő és értékesítő szövetkezet. Az Országos Központi Hitelszövetkezet eddig mintegy 850 gazdasági hitelszövetkezetet alakított és vont be kötelékébe. Egyidejűleg megindította az akciózt a gazdasági értékesítő szövetkezetek létesítésének foganatba vételére is. Eddig több fogyasztási és két borértékesítő szövetkezetet alakított. E mellett azonban serényen dolgozik azon is, hogy a hitelszövetkezetek kebelében gazdasági, feldolgozó és értékesítő szakosztályokat állítson föl és szervezzen. E téren igen jelentékeny lépést tett Kunágótán, midőn e hónap 9-én az ottani hitelszövetkezet kebelében felállította a cziroktermelő, feldolgozó és értékesítő szakosztályt. Ennek a szervezkedésnek hivatása az, hogy a hitelszövetkezet czirokosztálya beváltsa a tagok cziroktermését, közös munkatermeket létesítsen és ezekben a tagok cziroktermését télen át a tagok családtagjaival feldolgoztassa és azután a kész árut a központ támogatásával kereskedelmi úton elárulassa, esetleg exportálja. Ily módon a tagok termésükre előleget kapnak, termésüket kétszeres áron tudják értékesíteni, sőt családtagjaik télen át munkához s így keresetbe is jutnak.

VI. vándor kertészeti kiállítás. A Magyar Műkertészek és Kertgazdák Orsz. Képző- és Segélyező-Egyesülete segély-alap javára Nagykanizsa város közönsége támogatásával 1900. évi szeptember hó 29-étől október hó 2-áig tartja meg VI. vándor kertészeti kiállítását Nagykanizsán a „Polgári Egylet” helyiségeiben. A kiállítás beosztása: I. csoport. Gyümölcsök II. csoport. Dízműkertészet. III. csoport. Konyhakertészet. IV. csoport. Szeszek, borok. V. csoport. Befőttek, konzervek. VI. csoport. Kerti és ipar eszközök. VII. csoport. Faiskola-termékek. A kiállítandó tárgyak szeptember hó 25-ig a kiállítás helyiségébe küldendők.

Árpaküldemények díjkezdménye. A m. kir. államvasutak igazgatósága az évek óta szokásos díjkezdményét ez idén is megújította arpaküldeményeknek Fiumén át a tengeren tutra való szállítás előmozdítása céljából. Ezen nagymérvű díjmérséklés által részint saját vonalain biztosítja a forgalmat, másrészt

a magyar termelőnek exportképes jobb minőségű arpáját teszi keresettebbé, amennyiben a kedvezményt f. é. július 15-től 1901. év július 14-ig elszállítandó 3000 tonna minimális mennyiség kimutatásához teszi függővé. Bármenynyire is állást foglalunk a refakciák ellen, a jelenhez hasonló esetben pártolunk kell azt, amidőn ily kedvezmény *prémium* jellegével bír, másrészt pedig az esetben, ha a minimális 3000 tonnát el nem szállítja, vitéldíjmérséklésben az illető vállalkozó cég nem részesül, tehát az illető mintegy kockázatot vállal a kikötött összeg elszállítására és így kénytelen az arpat összevásárolni, csak hogy azt összehozza. Az ily küldemények a m. kir. államvasutak összes saját, valamint a kezelése alatt álló helyi érdekű vasutak, továbbá egyéb fő- és mellékvasutak állomásain adandó fel, esetleg Rákoson reexpediálhatók. A fent említett mennyiség elszállítása esetén 15% mérséklés engedélyeztetik a rendes vitéldíjakkól.

A luxslóvásárra szállítandó gíggék és könnyebb járóművek díjszámítása. A kereskedelmi miniszter az OMGE. felterjesztésére, hogy a luxslóvásárra szállítandó gíggék és könnyebb járóművekre vitélkezdményt engedélyezzen, elutasító határozatot hozott. De ezen felterjesztésnek mégis megvolt azon előnye, hogy gyorsárként szállítandó ily küldemények nem 1200 kgr. minimális súly alapulvétele mellett díjaztatnak, hanem az illető jármű tényleges súlyának kétszerese számították, mi a kiállítóknak nagy előnye.

A budapesti gyapjuaukezióra szállítandó gyapjuküldemények díjkezdménye. A m. kir. államvasutak és a csatlakozó magyar vasutak bármely állomásáról Budapest dunaparti *teherpályaudvarra* a budapesti gyapjuárverési vállalat címére szállítandó és a folyó évi szeptember hó 19-én és 20-án megtartandó nyilvános gyapjuaukezióra rendelt és az e célra kijelölt raktárakba betárolt gyapjuküldemények után a m. kir. államvasutak vonalait illetőleg f. é. július 25-től szeptember 19-ig terjedő érvényvel a) tetszés szerinti mennyiség feladásával a helyi árudíjszabás II. osztályu díjtételeit, b) kocsi- és fuvarlevelelnekint legalább 500 kg.-ért való díjzetés mellett a helyi árudíjszabás A osztályu díjtételeinek kedvezményét engedélyezte a m. kir. államvasutak igazgatósága rovatolás útján. A hajón érkező ily küldemények után a Dunától a raktárig vezető vágányon való szállításért, tekintet nélkül a szállított mennyiségre, kocsin 8 korona fizetendő. Az átrakást a hajóból a vasuti kocsi, valamint a kirakást a vasuti kocsi, valamint a raktárba a szállító fél saját költségén tartozik teljesíteni; az esetleg szükséges állomási emelő daru azonban díjmentesen engedtelik át. Amennyiben a vasuti kocsi az átszállítás és átrakás, illetve kirakás céljából 24 órán túl vételetnek igénybe, ezen idő tullepése esetén a díjszabásszerű kocsiállás-pérez szedetik be.

Mauthner Ödön		cs. és kir. udvari szállító magkereskedése	
ajánl:		BUDAPESTEN, VII., Rottenbiller-u. 33. VI., Andrassy-út 23. sz.	
legjutányosabb áron:		veszi:	
biborherét	őszi bükkönyt	minták beküldése és az ár közlése mellett a legmagasabb napi	
szöszös bükkönyt	őszi borsót	áron mindenféle gazdasági magot,	
	pohánkát	jelenleg főképen:	
	kölest stb.	luczernát-	szöszös bükkönyt
		lóheremagot	őszi borsót
		biborherét	őszi arpat kölest stb.

Kitünő minőségű

tölgymakk-ot

nemkülönbön mindenféle erdészeti magot ajánl a

Magy. magpergető-gyár

Faragó Béla Zala-Egerszegen; minden kiállításon kitüntetve, legutóbb

Párisban ezüst éremmel.

1142

Hirdetmény.

Díjkezdmény finomított szeszkezdményekre. A magy. kir. államvasutak vonalain f. évi szeptember hó 1-től érvényes helyi árudijszabásában (II. rész) foglalt XIV. kivételes díjszabásba a szeszkezdeményeket illetőleg csupán a nyersszesz vételénél fel. tájékoztatás közöljük, hogy ezen kivételes díjszabás kedvezményét egyidejűleg a hazai szeszgyárak mellett fekvő állomásokon feladásra kerülő finomított szeszkezdeményekre f. évi szeptember hó 1-től visszavonásig, de legkésőbb a folyó év végéig terjedő érvényesítéssel a Vasúti és Közlekedési Közlöny-ben közzétett díjmérsékleti hirdetmény után érvényesítettük.

Az ezen díjkezdmény alkalmazásához kötött feltételek és módok, valamint azok az állomások, melyekről ezen díjmérséklet érvényesítve lett, az említett hirdetményből vehetők ki. Az igazgatóság.

Minden fajta erdei csemetéketerdők és sövények alakításához, szép és olesó: **fenyő, erdei fenyő, fekete fenyő, szomorú fenyő, Douglas fenyő, vörös fenyő, vörös és fehér égerfa, akácfa, fehér juhar, berkenye és bodzafa csemetéket** ajánl**Gutsverwaltung BOROWNA**posta: **BOCHNIA**, Galiczia.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Őszi vetésre ajánljuk

vörös-tar-buzánkat

(lásd Wiener Landwirtschaftl. Zeitung 1898. aug. 18. számát)

igen bő termésű, áttelelő, rozsdás és megdőlés iránt ellentálló képességű.

Ara 100 kgonként 24 korona ab Zborowitz.

Zsákokat saját árban adunk. 500 kgon alóli megrendeléseket nem teljesíthetünk.

Zuckerfabrik, Zborowitz

Morvaországban.

1388

Bükk-makkoltatás.

A vočini uradalom erdőigazgatóságánál 1900. évi szeptember hó 15-én az ez évi mintegy 3000 katasztrális hold területre terjedő bükk makkoltatás berbe adatik. Az erdőrészek, illetve az ez évben jól sikerült bükkmakk megtekintése szeptember hó 15-ig mindenkor megtörténhetik, mire névbe a jelentkezőknek alólírott erdőigazgatóság részéről, megfelelő segédkezés nyújtatik.

Ajánlatok az egészre vagy egyes részekre 1900. szeptember 15-ig alólírott erdőigazgatóságánál nyújtandók be, ahol a közelebbi feltételek is betekintethetők.

A VOČINI URADALOM

erdőigazgatósága

Vočín (Slavóniában)

1428

Erdészsegéd

a báró Drasche-féle uradalomban, Tolna, 1900. október 1-re felvétetik. Ezen állással szabad lakás, szabad lüzelési szolgálati átalány, s étkezés a főerdésznél, egyelőre 600 korona évi fizetés jár. Egy évi megfelelő szolgálat után a bárói nyugdíjintézetbe felvétetik, s két év után a készpénzfizetés 800 koronára emeltek, amely minden két évben emelkedik 1200 koronáig. Nötte pályázók mellékeljék sajátkezdület irrt kérvényükhöz bizonyítványmátsolatait, erdészeti akadémián jól végzett tanulmányaikról esetleg az erdészet terén szerzett gyakorlatokról szóló bizonyítványukat, továbbá az arczképüket és annak bizonyítását, hogy a magyar és német nyelvet tökéletesen bírják. A kérvények minél előbb Freiherrlich Drasche von Wartberg'sche Generaldirektion címre in Wien I. Operaring 5. Intéz. ndók. 1367

HOTTER F. J. R. gyógyszerész a sz. Józsefhez BÉCS, XII/2., Schönbrunnerstrasse 182.**Hotter-féle Absorbínol**

1/2 palack frt 6.—, 1/2 palack frt 3.50. Eltávolít mindennemű kénvést és zsíros testtapadékokat, a nélkül, hogy a szőrt lényesen tenné. Erősíti a megtámadott és gyenge inakat, eltávolít és tönkre tesz minden csomót az izmokon és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epobajnál, csőtiök-daganatnál, patibátyoknál, vastag térdnél, csomóknál az inakon, vastag boksnál, daganatoknál, a hol ilyenek fellépnek. A férfiak romogását megszünteti és meggyógyítja a zuzódásokat.

Hotter-féle Agril tappora lovak és szarvasmarhákra, 1 csomag 80 kr. Kitűnő pótlék a takarmányhoz az állat erejét és egészségének fenntartására; minden vesemáj-, hólyag- és idegbajnál alkalmazandó.**HOTTER-FÉLE HOLTTETEMTÖRŐS** 1/2 tégloly ára 2 frt. 1/2 tégloly 1 frt 20 kr. Feldímulhatatlan holttetem eltávolítására régi bajoknál is.**ALLATGYÓGYKESZITMÉNYEI** a jelenkor legkifinomultabbjai, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerek által hatásukban el nem érhetők. Raktárak a gyógyszerárakban és drogériákban. Főraktár: BUDAPESTEN: Dr. HUDAI EMIL, régi gyógyszer. Városházánál, dr. Egger László és Egger J. Kórházban. VI., Váci-körút 17. és TÖRÖK JÓSEF gyógyszerész Elmék-száca 12.**HOTTER-FÉLE TRAINING-FLUID**

1 palack 1 frt 20 kr. Az inakat és izmokat a magas órog korig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fáradalmakra és vonatásra készíti. A túlorfűtéses kiváratmányosítást, benuulás, szaggatás és merevedésnél megőző sikerrel alkalmazandó.

HOTTER I. ÉS II. SZ. DISENOPORA 1 kilo 1 frt 20 kr.

Legjobb étrendi szor a disznók étvágyának és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncsnál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

HOTTER-FÉLE KOLIKA ELLENI SZER 1 üveg 1 frt 50 kr.

Lovaknál mindennemű kolika és húgy felakadás, szarvasmarhákban pedig puffadás ellen alkalmazandó.

Haszonbérlet.

Egy körülbelül

4000 kat. holdas uradaloma Torontálmegyei Ellemér, Aradacz- és Magyar-Szt. Mihály községek határában, vasút és Tisza mellett, **tulnyomólag legjobb minőségű szántóföld**, közte 300 hold friss tőres 3 majjossal, 1424**néhány évre berbe adandó.**Bővebb felvilágosítást ad **Karátsonyi Andor, Beodrán** (Torontálmegye) és **dr. Farkas Geiza Bpest, IX., Lónyay-u. 16.****Elsőrendű****vető-, nyeles- és fűrtös-makkot,**kedvelt **Száva-vidéki terményt** szállit gondosan válogatott minőségben 85-90 százalékgi jótállással a csiraképességért. 1404**Weisz Ferencz Sziszek, Horvátország.**

Szolnok állomástól 10 kilométernyire kö-ut mellett

fekvő **Tenke pusztai bérlet felhagyása folytán****szeptember hó 16. napján d. e. 10 órakor**

tartandó nyilvános árverésen

30 drb fejős tehén, 3 bika bonyhádi faj és 30 faj csikó, készpénz fizetés ellenében eladásra kerül.

Kérdezősködésekre szivesen válaszolok

Reisz Herman

1451

Pta-Tenke, posta Szolnok.**Lóárverés!**

Folyó év október hó 2., 3. és 4-én alólírt katonai hatóság által Budapesten a vonatlaktanya nagyudvarában, VI., Angyalföld, Aréna és Lehel-utca sarkán körülbelül

300 drb ló fog azonnali készpénz fizetés mellett árverés útján eladatni.

Az árverés mindenkor reggeli fél 9 órakor veendi kezdetét.

A III. fokozat és a vételár magassága után lerovandó bélyeg illetéket, a vásárló tartozik a vásárlási összeg lefizetése mellett fedezni.

A cs. és kir. 4. számú vonatosztály parancsnoksága.

1443

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Bérlet megszűnés

folytán **370 darab fiatal fésűs gyapjas anyabirka**,
230 darab ily fajta tokjú, **300 drb** ily fajta bárány
 és **30 drb kos**, továbbá **70 drb** fiatal, hasas mangolicza
 anyadisznó, **16 darab** mangolicza kan és **250 darab**
 8 hónapos malacz

1432

szabad kézből eladó.

Eladó továbbá **600 métermázsza őszi rozsszalma.**

Gregus Gyula bérlő

Ökördi pusztán, Kis-Körös vasutállomástól félórnyira.
 Ügynökök nem díjaztatnak.

Urakalmak figyelmébe!

Urmánczy János topliczai gulyájában nevelt

48 darab 3¹/₂ éves magyar erdélyi ökörtinó

40 „ 2¹/₂ éves „ „ ökörtinó

32 „ 1¹/₂ éves „ „ ökörtinó

továbbá **15 darab** 1, 2, 3 éves bivalytinó kerül
 eladásra.

Az állatok **megtekinthetők ifj. Éltető Albert ur**
gazdaságában, Magyar-Régen, vasutállomás Szász-
 Régen.

Értekezhetni levél útján: **Urmánczy János, Toplica**,
 Maros Torda-megye; egy nappal való előleges sürgöny értesítés
 esetén személyesen Magyar Régenben.

1439

63860/II. 2/a. 1900. sz.

Vetőmag eladás.

A kisbéri, bábolnai, mezőhegyesi és fogarasi ménesbirtokon és a gödöllői koronauradalomban termelt magvak,
 amennyiben azok az uradalmak saját céljaira nem szükségesek, az alább részletezett feltételek mellett

vetőmagul

mindazon gazdáknak kiadatnak, a kik eziránt a birtokok igazgatóságaihoz fordulnak.

A feltételek a következők:

1. Egy gazdának (vevőnek) egy és ugyanazon gabonanemből 100 q-ig, egyéb vetőmagvakból 10 q-ig terjedő
 mennyiség adható el.

2. Az eladási árak Kisbérre és Bábolnára a győri, — Gödöllőre és Mezőhegyésre a budapesti, végül Fogarasra
 nézve a fogarasi piacon jegyzett piaci illetve tőzsdei árak alapján fognak megállapíttatni oly módon, hogy az el-
 szállítás napján jegyzett tőzsdei, illetve piaci árakból szállítási költségre Kisbéren és Bábolnán 40 fillér, Gödöllőn
 30 fillér és Mezőhegyesen 100 fillér q-ként levonatik, az ily módon megállapított árakhoz azonban — amennyiben
 elsőrendű minőségű és jól megrostált vetőmag engedtetik át, — mindegyik birtokon, métermázsánként 1 (egy)
 korona hozzászámíttatik.

3. Hogy a vásárolt vetőmag **kizárólag vetésre** fordíttassék, — ezért csakis azon gazda kaphat az állami bir-
 tokokról vetőmagot, aki községi bizonyítvánnyal igazolja, hogy a kérelmezett vetőmagra tényleg szüksége van. Ez
 a községi előjárósági bizonyítvány a vetőmag kiszolgáltatása iránt benyújtott kérelemmel együtt az illető birtok igaz-
 gatóságának beadandó.

4. A szükséges vetőmagokra **előjegyzéseket** is tehetnek a gazdák az említett uradalmak igazgatóságánál és
 és pedig őszi gabonára

folyó évi szeptember hó 30-ig,

tavasziakra pedig folyó évi december hó 31-ig,

megjegyezvén, hogy a vetőmagvak eladása illetőleg kiszolgáltatása a vetési idény befejeztéig fog eszközöltetni.

Budapest, 1900. augusztus hó 30-án.

M. kir. földmivélségi Miniszter.

AZ

ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET

felügyelete alatt álló

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT

kiadásában a következő

gazdasági könyvek jelentek meg:

	fűzve	kötve
	kor. fill.	kor. fill.
Cselkó és Kossutány <i>Takarmányozástan</i> ...	4.80	6.—
Cserhádi Sándor <i>Talajismeret</i> ...	3.20	—
Hilgard-Treitz <i>Szikes talajok</i> ...	1.60	2.—
Domokos K. <i>Gazdasági építészeti I-ső rész</i> ...	4.80	—
Száhlender Gyula <i>Gazdasági építészeti</i> <i>II-ik rész</i> ...	5.20	6.—
Szűts Mihály <i>Mezőgazdasági becsléstan</i> ...	5.20	6.—
Cserhádi Sándor <i>Okszerű talajművelés</i> ...	5.20	6.—
Acsádi Jenő <i>Mezőgazdasági Ut-, Vasut- és</i> <i>Hidépítészeti</i> ...	5.20	6.—
Molnár István <i>Gazdasági gyümölcsstermelés</i> ...	4.—	4.80
Beiwinkler Vilmos <i>Fajbaromfi-tenyésztés</i> ...	10.—	12.—
Rázsó Imre <i>Czukorrépa-magtenyésztés</i> ...	2.—	—
Dr. Baross János <i>Idegenek birtokbeszerzése</i> ...	6.—	—

Megrendelések az

Orsz. Magy. Gazdasági Egyesület pénztári hivatalához

Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám (Köztelek)

intézendők.

A műveket bérmentve küldjük; s minden megrendelés
 után 25% engedményt adunk.

Vasöntvények

„Ferrofix“ segélyével forraszthatók!

Szabadalmak az összes kulturállamokban.

„Ferrofix“ a közönséges nyers vasöntvényt is forraszt-hatóvá és öntött vasnak minden másnemű ércszel, mint réz, aczél, stb. való összekötte-tését lehetővé teszi.

„Ferrofix“ oly egyszerű a használatban, hogy bárki is, a ki a kemény-forrasztáshoz (Hartlöthen) ért, „Ferrofix“ segélyével bármily forrasztást nyílt kovácstűzben azonnal csinálhat.

„Ferrofix“ segélyével eszközölt forrasztások oly tartó-sak, hogy hivatalosan is megejtett zúzási és szakítási próbák szerint a törés sohase a forrasztás helyén történik.

Lukács és Társai

„Ferrofix“ egy rég érzett hiányt pótol és így nélkülözhetetlen minden gépüzemnél, lyáknál, gazdaságokban, vasutaknál, hajókon, hol valamely géprezéz törése folytán üzomzavar állhat be.

„Ferrofix“ a használatban rendkívül olcsó, mert egy eredeti doboz — ára 20 korona — 4000 cm. törlési felület forrasztásá-hoz elég.

„Ferrofix“ a legtöbb technikai üzletben és vaskereskedés-ben kapható. Mindenemű felvilágosítást egyéb-ként készségesen megadnak az osztrák és ma-gyar szabadalom tulajdonosai.

Budapest, VI., Podmaniczky-utcza 4.
Ömlesztő szer gyanánt ajánljuk a borax helyett a „BORFIX“ alkalmazását.
Prospektusok bérmentve. 1418

Magy. kir. államvasutak.

Hirdetmény.

Heljesbités az új m. á. v. kilométermutatóban és helyi árudijszabásban.

A magy. kir. államvasutak vonalain 1900. évi szeptember hó 1-től érvényes új kilométermutató magyar szövegű példányában a határozmányok 2. pontja 2-ik bekezdésének első mondata (5. oldal) törölnöd és a következő új szöveg által pótlándó:

„Azon viszonylatokban, melyekre a fenti 1-d) pont szerint a fehér- és tolna-vármegyei h. é. vasut székesfehérvár—adony—szabolcsi vonalán a peage-jog kiterjed a kilométertávolságok vastagabb számokkal vannak kiüntetve.“

Továbbá Bács-Almási Szőlők neve elé a kilométermutató táblázathban (magyar és német példány) mindenütt * jel, a dijszabás állomási dijszabásaiban (magyar és német példány) mindenütt O jel teendő.

Budapest, 1900. augusztus havában.

Az igazgatóság.

Lapunk bekötési táblája

1 frt 36 krért (portómentesen)

kapható kladóhivatalunkban.

A Párisi világ kiállításon jelenben működöt biráló bizottság az amerikai

Deering-féle

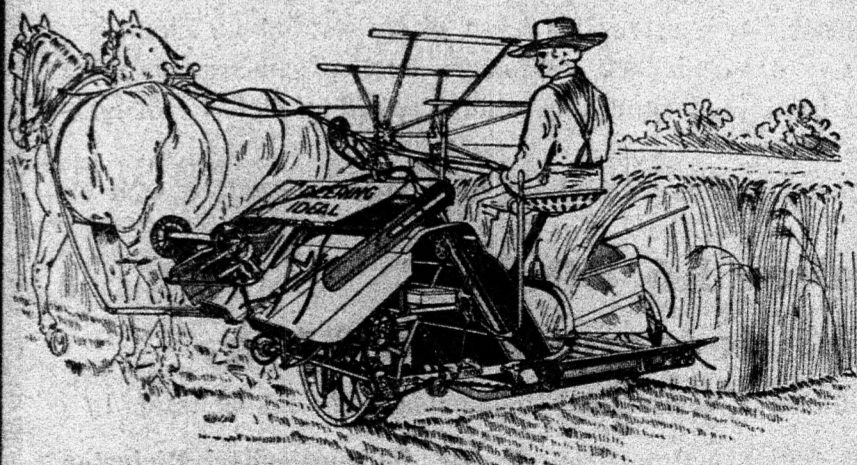
Chicagói kaszálógépek és aratógépek gyárt

méltatta valamennyi ilyen kiállító gépgyárak között

a legnagyobb kitüntetésre, annak itélvén a legtöbb elsőrendű díjakat. Ugyan is a nevezett gyár gépeinek itéltetett oda, mint legmagasabb kitüntetés a „GRAND-PRIX“

és azonkívül még

2 arany és 1 egy ezüst érem is.

Ezen tény, valamint azon számos győzelem is, melyeket a Deering-féle gépek számtalan versenyeken arattak versenytársaik felett, a föld-teke majdnem minden országban, fényesen igazolják, hogy ezen gépek e téren valóban a legelső helyet foglalják el az egész világon.

A Deering Chicagói arató- és kaszálógépgyár kizárólagos képviselote:

PROPPER SAMU

BUDAPEST,

V. ker., Váci-körút 52. szám.

1387

Hirdet-
szó 4
beikt

BETÖL

uradalom
elsajvel
tötendő,
zetet vég
hatnak s
kivül a m
szóban, m
tis késsz
termények
buza, 8 q
tel, szab
gita, fűt
lakás, me
s mellék
kvitból,
ványmaso
melyek a
küldetnek
ség, Mikó
zendők.

A
bérzadas
p. Nvir-B
vitelben
gazdasági
Nős reflek
pályázatok
megjelölés

Gr
rnok keres
kézpénz
kivül telje
Biconytvan
szertel kérv
úszóság
(Somogyim.)

Ur
kerítés janu
talál Paly
Mindszent,
házy Gyula

F. é
belőpári be
tanítási
gyakorlattal
tisztelt. Évi
korona és m
ellátás. Ur
Macs por 10

ALLÁST

Gazd
Allást keres
gazdasági t
rel végzett g
ság minden
tassággal bir
korlata van.
talban.

Gró

vagy nagyobb
keresek parád
október első
mat Gróf Wim
szereztem, hol
toltam hiba
János Batta, P

Föld

és sárvári lejt
iskolát végzett
korlattel bíró,
ogyén, szerény
gazdaságba áll
a kiadóhivatal

Műke

27 éves, nős,
stija, ki Franc
országban alk
kertésznek
nagyon jártas,
tenyésztésből v
ványt nyert és
és 6 éves birt
rendelkezik, tu
szél, hasonló áll
„Egyes kortés
előhivatalban.

Kezelő

állást keres
korlattel bíró,
családu inellir
ki a gazdaság
a legbittere
az állattenyészt
malbalt a-as
ben, szőlő, doh
répatermesztés
járás. Nagyot
csukorgyári gazd
tapszisztatát ut
rendelkező gazd
alkalmazásban.
müködéssiről ki
ványokkal rendel
megkereséseket
1400° ezim slati
vatalba.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; épügy
mélyrigolozást szőlő-telepitésekhez.
Érdeklődők kéretnek, hogy alantí címemhez forduljanak.
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

VIZ RESERVOIR
ellátási berendezéseket magasan fekvő víz-szegény községek, gazdaságok stb. részére
KUNZ A. Mährisch Weiskirchen.
Prospektusok ingyen.
Uj szab. szivó Kószok

Önműködő vizellátási berendezések, praktikus, egyedül létező szerkezettel, kiváló technikai kivitelben megakadás nélkül szállítanak vizet bármilyen magasságra és bármely távolságba, kiszolgálási és fenntartási költségek nélkül. 1255/b

50° terméstartalom

érhető el, ha a talaj 99%-os darabos égetett maró **mészszel** vagy 72%-os szénsavas égetett **mészporral** trágyáztatik. A legnagyobb uradalmaknál kitűnően kipróbált trágyázási módszer. I. rendű referenciák! Fenti cikketek valamint **mindenkor friss, szép fehér építkezési meszet** bármely vasutállomásra bérmentve legolcsóbban szállít
ELSŐ BAKONY-SZENTGÁLI MÉSZTELEPEK
KLEIN MÁRKUS FIAI Szentgál (Veszprémmegye.)

Vetőmagnak

ajánlom az idei párisi világkiállításon arany
éremmel kitüntetett

nemesített rozsmat

gazdatársaim figyelmébe. — Ára zsákostul, Nagyszombat
állomásra szállítva **18 korona pr. q.** — Czim:

Gróf Dezasse Ferencz
Bohunicz, Pozsonymegye.

1409

Egyedüli vagy más gyártmányúval való összehasonlítás végett gyártmányaimat a t. gazdaságosság figyelmébe becsajlítom.

Egy és több vasu egytetemes aczélekélm és talajmivelő eszközeim

olcsó ár, elsőrendű minőség és czélszerű szerkezetüknél fogva országszerte legjobb hírnévnek és kelendőségnek örvendenek.

Arjegyzekekkel és árajánlattal szívesen szolgálók.

Bächer Rudolf

cs. és kir. kizárólagos ekegyára
BUDAPEST,
VI. ker., Nagymező-utca 68. sz.

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond.**

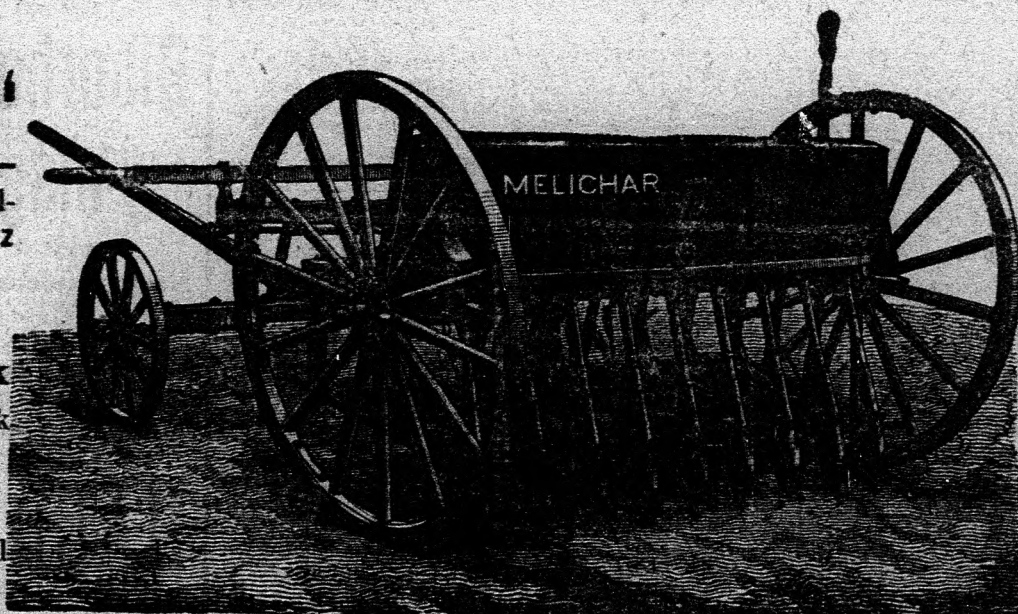
„Unicum-Drill“

egytetemes **sorhaventőgép** sokoldalú használhatóságánál, czélszerű szerkezeténél fogva egész Európában

a legjobb hírnévnek és a legnagyobb kelendőségnek örvend, ezeknél fogva az összes eddigi vetőgépek között az

első helyet foglalja el.

Arjegyzekek és bővebb felvilágosítással készséggel szolgál:

Melichar Ferencz

cs. és kir. szab. kizárólagos vetőgépgyára
Budapest,
VI. ker., Nagymező-utca 68.

Egyedüli specialis ekegyártással foglalkozó gyár az Osztrák-Magyar monarchiában.
Egyedüli kizárólag sorhaventőgépekkel foglalkozó gyár az Osztrák-Magyar monarchiában.